

TIENSTIENS

GRENZELOOS BOEIEND - NR 5 - MAART 2006

V.O. PASCAL DERUYNE, SINT-KRISTOFFELSTRAAT 24, 9000 GENT
DRIEMAANDELIJKS, MAART - MEI 2006
AFGIFTEKANTOOR GENT X, P508444, P.B. BC 10443

ASIELZOEKERS IN DE VOETBALCOMPETITIE | HET GASTVRIJE WESTEN VOLGENS
ELVIS PEETERS | BRUGGEN NAAR RABOT | GEZELLIG MET EEN ZOETZUUR SAUSJE

COLOFON

Radar is een open samenwerkingsverband tussen een aantal individuen en organisaties. Ze brengen vier keer per jaar de stadskrant Tienstiens uit, gekoppeld aan een interactieve website (www.tienstiens.org). In 2006 zet Radar onder de noemer 'de Stoot van de Stad' ook stedelijke acties op het getouw.

REDACTIE

Mieke Nolf, Elke Decruynaere, Wouter Brauns, Kelly Gevaert, Inge Devuyt, Marlies Casier, Pascal Debruyne, Mathias Bienstman, Fefkija Sehic, Leen Van der Vorst, Thomas Lenaerts, Ariane Devriendt, Eli Vandecasteele, Sarah Keymeulen, Klaas Ysebaert, Berber Verpoest, Jonas Hulsens, Dirk Holemans, Elke Vanroyen, de Schuunsgschrijvers van De Vieze Gasten

BEELDREDACTIE

freddy Willems, carmendevoos, Fixatief, Strash/Victoria Deluxe, Inge De Vuyst

HOOFD- & EINDREDACTIE

Pascal Debruyne, freddy Willems, Mathias Bienstman, Mieke Nolf, Marlies Casier, Annemie Cautaerts, Sarah Keymeulen, Jonas Hulsens

VORM

Mario Debaene & Ruben Benoit

COVER

© Mario Debaene

WEBREDACTIE

Jan Versluys, Elias Vlerick, Aäron Willem

CONTACT

Stadskrant Tienstiens
Sint-Kristoffelstraat 24
9000 Gent
redactie@tienstiens.org
0477 98 26 25

STEUN

Radar krijgt in 2006 financiële steun van JINT, Victoria Deluxe en Bij' De Vieze Gasten. Maar ook uw inbreng is nog broodnodig! U kunt een vrije bijdrage storten op het rekeningnummer 523-0460379-92 bij de ethische bank Triodos. Bij giften vanaf 12 euro krijgt u de drie volgende nummers van Tienstiens (juni, september en december 2006) gratis toegestuurd.

INHOUD

Edito	p. 3
De Ontelbaren	p. 4-6
Dag Vreemdeling	p. 7
Gastvrije Brugse Puurte	p. 7
Een schot in de roos!	p. 8-9
Kif Kif	p. 10-12
Open brief aan Patrick Dewael	p. 13
Niet gezien op TV	p. 14-15
Nergens welkom	p. 15
Bruggen naar het Rabot	p. 16-18
Niet zonder slag of Stoot	p. 19
Roma eeuwig illegaal	p. 20-21
Sociale huur	p. 22-23
Schemerzones	p. 23
Mensen zonder papieren help je beter niet?	p. 24-25
Kom binnen en doe of je thuis bent	p. 25
Dick van der Harst over zijn muziek	p. 26-27
De Tinten	p. 28-29
Asiel in België	p. 29
Van illusie naar realiteit	p. 30-31
Je windt er geen doekjes om	p. 31
De wereld op visite	p. 32-33
Weenacht	p. 34
Gezellig met een zoetzuur sausje	p. 35
Queer	p. 36

Lees meer op www.tienstiens.org: Move your media – Mi casa es tu casa – Staes en het vluchtelingenmeisje – Toen de sterre bleef stille staan – Gastvrijheid – Er was eens – Het verhaal van de vlucht – Kafka – ...

EDITO

©freddy Willems

Met de eerste lentedagen komen de trekvogels terug uit het Zuiden. Na een tocht over steden, woestijnen en oceanen vinden ze een veilig plekje in uw tuin. Ze voederen hun jongen terwijl u uw kippen ophokt om besmetting te voorkomen. Angst voor een wereldwijde epidemie. Angst voor het grenzeloze.

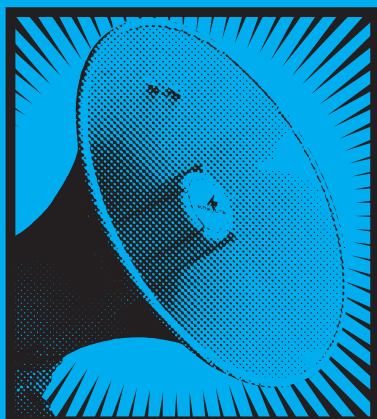
Grenzen betekenen bescherming, veiligheid, een afbakening tegen het vreemde. Het liefst trekken we hoge muren op en geloven we in een conflictloze, afgeschermd wereld. Fort Europa voor de liberalen, Fort Vlaanderen voor de nationalisten, Fort Gent voor het stadsbestuur, Fort Onze Wijk voor het buurtcomité. Fort Eigen Huis, besluit de burger. Radar probeert uit het Fort-denken te breken en gaat op zoek naar de betekenis van gastvrijheid. Deze Tienstiens focust op hen die het hardst op onze deur kloppen: de vluchtelingen. Met of zonder papieren, met een economische of politieke motivatie: wat hen bindt, is dat ze huis en haard hebben verlaten uit miserie. Wie geluk heeft en voor goed geïntegreerd doorgaat, vindt steun bij de lokale bevolking die vanuit een oprecht medeleven de straat opgaat. Wie niet op deze steun kan rekenen, is overgeleverd aan een ongastvrij beleid.

In deze Tienstiens buigen we ons over de consequenties van dit beleid, maar onderzoeken we ook hoe het anders kan. We belichten enkele organisaties en personen die beseffen dat nood wetten breekt.

Gastvrijheid betekent: het basisrecht op voedsel, onderdak en bescherming ook toekennen aan wie niet tot de 'eigen' groep behoort. Of zoals Elvis Peeters ergens in dit nummer zegt: "Gastvrijheid met grenzen, dat begrijp ik niet. Ofwel staat het woord 'vrij' daar niets te doen, ofwel staan die grenzen daar niets te doen".

We zetten ook initiatieven in de kijker die ijveren voor de emancipatie van asielzoekers, allochtone jongeren en queers. Ze tonen de waarde van een open houding tegenover iedereen die 'anders' is. Gastvrijheid betekent immers ook: groepen die 'anders' zijn recht geven op eigenheid en op een stem. Opdat we zouden niet vergeten dat alles van waarde weerloos is.

DE REDACTIE

U SCHRIJFT TOCH OOK?

Met onze grote mond zouden we bijna vergeten dat u ook een mening hebt. Sinds kort kan u op onze website naar hartelust artikels becommentariëren, nieuwe bijdragen ontdekken en vragen afvuren op onze redactie. Alsof dat nog niet genoeg is, verwelkomen we ook met open armen uw zelfgeschreven inzendingen over één van onze thema's. Reageren kan via de website, www.tienstiens.org. Inzendingen worden verwacht op redactie@tienstiens.org.

DE ONTELBAREN

HET GASTVRIJE WESTEN VOLGENS ELVIS PEETERS

*“Wat er moet gebeuren, is herverdelen. En dat zou nú moeten
gebeuren. Dat klinkt natuurlijk banaal, want iedereen zegt het.
Alleen doet niemand er wat aan.”*

Wat gebeurt er als alle kanslozen en uitgesloten in deze wereld gebruik maken van het enige wapen dat ze ter beschikking hebben: hun aantal? Elvis Peeters geeft in ‘De ontelbaren’ een fictief maar fascinerend antwoord op die vraag. Een gesprek over gastvrijheid, migratie en Patrick Dewael.

Oh shit, ik ben verliefd op Sandra Kim/ Lekker stuk van veertien jaar/ heel Europa viel voor haar/ Voor de beeldbuis kwam men klaar/ zelfs premier Martens deed het maar. De Elvis Peeters die in het station van Lier met uitgestrekte hand naar ons toe komt lopen, is lang niet meer de hemelbestormer die in de jaren ‘80 als leadzanger van *De Bange Konijnen* en het bekendere *Aroma di Amore* menig brave Vlaamse huisvader choqueeerde. Maar in zijn ogen blinkt wel nog steeds dat vuur waarmee hij tot het einde van zijn dagen voor de afbraak van de muren van Fort Europa zal blijven strijden. Bewijs daarvan: zijn recentste boek en theatervoorstelling ‘De Ontelbaren’, waarin hijzelf en medeschrijfster Nicole Van Bael een niet te stoppen mensenvloed op de grenzen van het Europese vasteland afsturen. Zonder te vervallen in voor de hand liggende clichés of makkelijke morele oordelen, kijken ze toe wat er gebeurt. Hoe de overheid machteloos blijft, de economie wordt ontregeld, warenhuizen worden geplunderd en alles waar maar een dak aan zit wordt ingenomen... Maar ook: hoe het leven zich uiteindelijk gewoon verder zet en ieder zich noodgedwongen én op zijn eigen manier aan de veranderende omstandigheden aanpast.

Verwacht u binnenkort werkelijk zo’n massale volksverhuizing naar het westen?

Elvis Peeters: “Nee, het boek is in de eerste plaats een denkoefening, gebaseerd op twee verhalen die in de voorbije jaren door mijn hoofd zijn blijven spoken.

Een tijdje geleden stootte ik op een universitaire studie die aantoonde dat onze levensstandaard zo hoog is dat het theoretisch onmogelijk is hem aan alle aardbewoners te garanderen. Om de welstand van de gemiddelde Belg naar alle mensen ter wereld uit te breiden, zouden er wel vier aardbollen nodig zijn. Eén aarde bevat simpelweg niet genoeg middelen. Dat verhaal, samen met de herinnering aan de beelden van een Turks dorpje dat ten tijde van de eerste Golfoorlog (*in 1991, TT*) van de ene op de andere dag met tienduizenden Irakese vluchtelingen werd overspoeld, zette me aan het denken. Ik vroeg me af hoe het leven van die mensen veranderde. Ik vroeg me af wat er zou gebeuren als wij westerlingen rechtstreeks en op grote schaal met beide problemen zouden worden geconfronteerd.

Want de situaties die in het boek beschreven worden, zijn zeker niet uit de lucht gegrepen. Dorpen die door vluchtelingen worden overspoeld, hongersnood, armoede en overbevolking: dat bestaat allemaal, en minstens even massaal als in het boek. Alleen bestaat het niet hier, maar duizenden kilometers ver weg. Wat ik in het boek gedaan heb, is simpelweg die afstand weggehaald en het verhaal hier gesitueerd.”

En toch is het boek geschreven in een nuchtere, afstandelijke stijl waarmee u bewust alle morele oordelen over de situatie vermijdt. Vanwaar die ‘koele’ benadering?

“Die afstandelijke stijl is mijn gebruikelijke manier van schrijven. Ik schrijf eerder vanuit de taal dan vanuit de psychologie van het personage. In het boek laat ik zo’n zeventig verschillende personages aan het woord. Dat past bij het thema: ‘de ontelbaren’. Hierdoor ontbreekt echter een hoofdpersonage waarmee de lezer zich kan identificeren. Op die manier verhinder ik dat er één waarheid primeert, namelijk die van de schrijver.

Ik wou me als auteur niet opdringen. Ik wou gewoon een aantal personages tonen en vertellen wat zij zeggen en denken, zoals in een krantenverslag.

Boeken die lezen als pamfletten, daar hou ik niet van. Kunst moet vooral eerlijk zijn, eerder dan geëngageerd. Een songtekst of een boek gaat de wereld of iemands mening niet veranderen. Het kan wel iemand die al geëngageerd is of die mening deelt een hart onder de riem steken. Als schrijver wil ik vooral literatuur maken. Ik voel zeker niet de behoefte mensen via mijn boeken de les te spellen. Zoals de Franse dichter Guillevic ooit zei: ‘Je engageert je leven, niet je werk.’ Het is te gemakkelijk om via je kunstwerk de mensen op te roepen iets te doen, en het daarbij te laten. Als je wilt dat er iets gebeurt, doe het dan zelf.”

GASTVRIJ MAAR NIET GEK

In het tweede deel van uw boek laat u heel wat verschillende personages aan het woord. Elk reageert op zijn eigen manier op de gebeurtenissen. De één sluit zich op, de ander onderhandelt. Is er geen enkel personage waarmee u zich, boven alle anderen, kan verenzelvigen? Waarmee u de lezer toont hoe iemand volgens u het beste zou reageren?

“Eigenlijk is er geen enkel personage in het boek waarmee ik me volledig identificeer. Maar Nicole en ik hebben het er natuurlijk wel over gehad hoe we zelf zouden reageren in zo’n situatie. Ik denk dat wij zouden handelen zoals het koppel in het boek, dat een ander koppel uitnodigt om bij hen te komen wonen. Dat zijn degenen die op tijd beseffen dat de situatie zoals ze is, onhoudbaar is. Als de vluchtelingen dat willen, nemen ze de huizen toch gewoon met geweld in. Daarom besluiten ze het huis te delen met mensen die ze kennen, een ander koppel met twee kinderen. Het huis van het tweede koppel geven ze prijs aan de vluchtelingen. Die reactie leek ons het meest waarschijnlijk.”

Is dat dan wat gastvrijheid voor u betekent?

“Gastvrijheid betekent zoiets als: je open opstellen tegenover de ander, veronderstel ik. Je gemoed openstellen voor wat een ander je kan bijbrengen, zonder veel terug te vragen. Ik zie mezelf als een gastvrij mens, al zijn er ook dagen dat ik gesloten ben. Op zo’n momenten moet je me met rust laten. Ik kan me goed voorstellen dat mensen die niets van migranten moeten hebben, tegenover andere mensen wel gastvrij zijn. Bij het Vlaams Belang zullen er ook wel gastvrije mensen zijn, voor andere Vlamingen dan toch.”

In december hield Vlaams Belang een campagne in Marokko om Marokkanen te ontraden naar ons land te komen. Het motto van die campagne luidde: ‘Gastvrij, maar niet gek’.

“Voor hen kan gastvrijheid blijkbaar gek zijn. Voor mij ben je gastvrij of je bent het niet. Net zoals je niet een beetje zwanger kan zijn. Dan ben je maar gek. Gastvrijheid met grenzen, dat begrijp ik niet. Ofwel staat het woord ‘vrij’ daar niets te doen, ofwel staan die grenzen daar niets te doen. Misschien ben je dan wel vriendelijk of tolerant, maar je bent niet gastvrij.”

De aanvankelijke reactie van de meeste inwoners van het dorp in uw boek is niet gewelddadig of afwijzend, maar ook niet echt gastvrij. Ze blijven onverschillig en proberen vooral hun gewone leven verder te leiden. Zou de gemiddelde Vlaming inderdaad zo onverschillig staan tegenover ‘de anderen’ of ‘de onbekenden’?

“Ik zou dat geen onverschilligheid noemen. Ze proberen zich vooral aan

de veranderende situatie aan te passen, ze bekijken het als iets waar niet veel tegen te beginnen is. Zo gaat het ook in oorlogssituaties. Mensen proberen altijd hun leven verder te zetten en nemen de omstandigheden erbij. Je kinderen en jijzelf moeten eten, je probeert het warm te hebben. Dat is wat in het boek ook gebeurt. Dat heeft niet zozeer met onverschilligheid te maken, maar met een poging datgene wat je kent te behouden. Slechts geleidelijk aan ga je op zoek naar alternatieven.”

Naarmate het boek vordert, wordt de toon donkerder. Autochtonen trekken zich terug in streng bewaakte ‘vreemdelingsvrije’ getto’s. Het boek eindigt met de vernietiging van het dorp waar het verhaal zich afspeelt. Een weinig hoopvol einde.

“De wereld ziet er momenteel ook niet zo hoopvol uit. Als ik zie hoe men nu al met begrippen als democratie omspringt, wat zal dat dan worden als we het echt benauwd krijgen?”

Op een bepaald moment worden de radicale reacties van de autochtonen zelfs expliciet aan het nazisme gelinkt. Hebben we dan niets geleerd uit de geschiedenis?

“Onlangs vroeg een Nederlandse schrijver, Harry Mulisch denk ik: ‘Hoe zou de wereld er uitzien als Hitler de oorlog had gewonnen?’ De schrijver Didi De Paris (ooit nog betrokken bij de opstart van *Aroma di Amore*, TT) antwoordde daarop: ‘Zoals hij er nu uitziet’. Als je Guantánamo ziet, de aanvallen van de CIA in Afghanistan, de schijnheiligheid over folteren ... Als je ziet hoe de VS binnen de Navo het gebruik van tactische en nucleaire wapens willen toelaten, stemt dat niet erg hoopvol. Men gaat altijd maar verder. Veel hebben we inderdaad niet bijgeleerd. Hoogstens wat technieken van de nazi’s.”

ZIJ OF WIJ

Eigenlijk kondigt dat donkere einde zich al aan bij de aanvang van het boek. Het verhaal begint wanneer het eigenlijk al te ver is gekomen. Is er een moment geweest waarop het nog niet te laat was? “Dat moment is nu. Wat er moet gebeuren, is herverdelen. En dat zou nu moeten gebeuren. Dat klinkt natuurlijk banaal, want iedereen zegt het. Alleen doet niemand er wat aan. Al van in de jaren ‘70 hoor ik dat het ontwikkelingsbudget op 0,7% van het BNP gebracht moet worden, maar dat is nog altijd niet het geval. Wij mogen dan wel blij zijn met de korting op onze energiefactuur, maar waar komen die grondstoffen uiteindelijk vandaan? Eigenlijk moet er geen ontwikkelingshulp zijn, maar eerlijke wereldhandel. Uitbuiting is diefstal en diefstal mag niet. Als dat onder een andere term plots wel mag, moet je je ook niet onschuldig voordoen als de zaken uit de hand lopen.”

Een personage in uw boek zegt: ‘De gastvrijheid ligt nu bij hen. Of ze die nemen of er nog mee wachten, dat bepalen zij. Ze hebben alle tijd.’ Is gastvrijheid een luxe die we ons niet langer kunnen veroorloven? Is het te laat om nog gastvrij te kunnen zijn?

“In het boek is het inderdaad tot zo’n punt gekomen. Wij hebben de gastvrijheid laten voorbijgaan. Aangezien we slechts oog hadden voor economische grondslagen, hebben we onze kansen op gastvrijheid verprutst. De vluchtelingen weten dat ze van de Europeanen niet veel moeten verwachten en dat ze zichzelf zullen moeten manifesteren als ze iets gedaan willen krijgen. Zij hebben tijd, ze zijn al zo lang op tocht. Ze kunnen de gastvrijheid opeisen die wij hebben verkwanseld door er laks mee om te gaan.”

De Franse filosoof Jacques Derrida stelt dat gastvrijheid niet aan voorschriften kan worden gebonden. Maar is er, met de recente uitspraken van Patrick Dewael over de hulp aan illegalen in het achterhoofd, nog wel plaats voor gastvrijheid in een strikt gereguleerd domein als migratie en asiel?

“Als je gastvrij wil zijn, hoeft je je niet veel aan te trekken van de wetten. Als je Patrick Dewael bezig hoort, is gastvrijheid iets heel beperkts. Dan mag een Vlaming alleen gastvrij zijn voor een andere Vlaming of voor iemand waar we economisch wel bij varen. Onlangs zijn er in mijn tuin twee Poolse arbeiders verongelukt terwijl ze aan hoogspanningskabels werkten. Het onderhoud was in handen van een Nederlandse firma, maar blijkbaar kenden die arbeiders de taal- en de veiligheidsvoorschriften niet genoeg. Wat voor gastvrijheid is dat dan? Enkel economische drijfveren spelen nog, ook op het vlak van cultuur en sociale voorzieningen. Dat staat haaks op wat gastvrijheid zou moeten zijn.”

In zijn boekje ‘De grote volksverhuizing’ vergelijkt H-M Enzensberger de reactie op migratie met de atmosfeer in een treincoupé. Hoewel er genoeg plaats is, is er steeds een duidelijke weerzin om plaats te ruimen voor nieuwe passagiers. Een treincoupé is nochtans niemands bezit. Als er vervolgens weer een nieuwe groep passagiers toekomt, vormt de al aanwezige groep opeens de groep van ‘autochtonen’. In uw boek heet het: “Zij, wij? Hoe lang gaat dat verschil nog op?” Is het idee ‘autochtoon’ te zijn, een soort erfrecht op de grond te hebben, dan een misplaatst idee?

“Ik probeer niet in termen van grondgebied te denken. Je hebt geen recht op een grondgebied. Oorspronkelijk zaten er in Amerika ook geen blanken, zwarten of Aziaten. Alleen al historisch gezien is het dus een vreemde opvatting. Van de ander wordt altijd integratie verwacht, maar wij plaatsen er niet veel tegenover. Als we allochtonen vragen voor

hun arbeid, moeten we beseffen dat ze ook een cultuur meebrengen. Je kunt niet verwachten dat iemand die hier komt werken zijn persoonlijkheid thuislaat. Je haalt een andere cultuur in huis en daar moet je voor openstaan. Wie een inburgeringscursus voor vreemdelingen voorstelt, zou eigenlijk ook een ontvankelijkheidsexamen voor autochtonen moeten organiseren. Het mag geen eenrichtingsverkeer zijn.”

Een slotvraagje. ‘De Ontelbaren’ is niet alleen een roman, het is ook een literair concert. Hoe vullen beide elkaar aan?

“Ik mag mezelf tegenwoordig dan wel in de eerste plaats schrijver voelen, als ik te lang achter mijn bureau zit, begint het te kriebelen. Dan moet ik terug het podium op, muziek maken. Net nog bracht ik een nieuwe plaat uit met de groep *Schmoll: Spleen pour rire*. Die titel is geleend van Paul Van Ostaijen. Er is niet echt een verband met het boek of mijn schrijverschap, maar er staat wel een nummer op over migratie en open grenzen: *Doe Open*. Dat sluit er dus wel bij aan. Met de voorstelling ‘De Ontelbaren’ willen we ten dele een ander publiek bereiken dan met het boek. Maar ook mensen die het boek gelezen hebben, vinden de voorstelling anders. We brengen immers niet heel het verhaal, maar slechts een deeltje ervan. Dat wordt als een soort *film noir* gebracht. En dikwijls is het boek na de voorstelling ook te koop. Er zijn altijd mensen die willen weten hoe het verhaal afloopt.”

Slecht.

“Ja, maar dat verklappen we ze dan nog niet.” (*lacht*)

KELLY GEVAERT & WOUTER BRAUNS

De Ontelbaren van Elvis Peeters is een uitgave van Uitgeverij Podium/ Van Halewyck. Het boek is genomineerd voor de longlist van de Libris Literatuurprijs 2006 en voor de Gouden Uil 2006.

Het literair concert ‘De Ontelbaren’ speelt nog op 24 maart ‘06 in het Kasteel Bel Air van Willebroek, op 27 maart ‘06 in CC De Bogaard van Sint-Truiden, op 19 april ‘06 in het Wagehuys in Leuven, op 04 mei ‘06 in CC Gasthuis van Aarschot, op 06 mei ‘06 in OC Marke in Marke (Kortrijk) en op 6 oktober ‘06 in het Cultureel Centrum van Lokeren. Voor tickets en informatie: <http://www.elvispeeters.be>

DAG GASTVRIJE VREEMDELING BRUGSE PUURTE

©Fixatief

Vertel me je verhaal

Vertel me over je land
van rode aarde en sterrenpracht
waar elke steen cultuur, en beminnen poëzie is
Maar tirannie hult het nu in duisternis
en dwingt jou tot nomade

Dag Vreemdeling
Je leeft in je herinneringen

Van zand, dat tussen je vingers glijdt
nu zonder geur, geluid, gevoel
Van geliefde gezichten
die stilaan vervagen tot fantomen
Nooit meer ginds, nooit echt hier

Dag Vreemdeling
Speel me je lied

Bevrijd je getormenteerde ziel
Laat jouw droefenis in de snaren trillen
en oplossen in het niets
Herwin je vreugde
in de eeuwenoude klanken van je muziek

En ik...
Ik weet me klein in mijn zijn
maar rijk in mijn vrijheid

DANIELLE

©Fixatief

Er kwam geen wagen aan te pas en een fiets was eigenlijk kiezen voor het gemak boven de korte wandeling naar de werkvloer op de Begijnhoflaan. Serge Snoeck drukte in de jaren zestig immers zijn almanakken op wandelafstand van ons appartementje. De mooie groene dreef, de Groendreef, zuurstof van en naar het werk.

Tijdens de jaren zestig op de Brugse Poort komen wonen, in een 'heel berucht' stukje Gent, omdat het dichtbij plezierig werken was. Van den boerenbuiten naar een arbeiderswijk. Eerst waren we 'inwijkelingen' en later mochten we ze zelf verwelkomen toen her en der lege woningen werden ingenomen door allerlei nationaliteiten.

Maar mijn eerste contact met 'vreemdelingen', het moet zo'n dertig jaar geleden zijn, was niet met immigranten. Het waren geen vreemdelingen uit een andere cultuur en religie maar wel pennenvrienden uit verschillende hoeken van onze groene planeet.

Je maakt kennis met heel wat 'andere' mensen als je schrijft. En plots voeg je dat ene zinnetje toe aan alweer een nieuwe brief die - prachtig versierd met die Belgische postzegel - richting oost, west, noord of zuid zal vertrekken: "Waarom kom jij niet eens op bezoek?". Een opwelling van gastvrijheid, terwijl je zelfs niet weet of je zo'n bezoek wel aankan. En je twijfelt: zal mijn woning in de Brugse Puurte aantrekkelijk genoeg zijn voor 'vreemde gasten'? Je zal zien dat het je bezoeker geen barst kan schelen dat hij even voor een aantal dagen zijn luxe laat vallen om te genieten van je gastvrijheid in de bekoorlijke Brugse Poort.

Zoals jaren geleden, die vrienden uit Californië die ik niet eens een gastenkamer kon aanbieden - de kinderen waren in hun opgroeperiode - maar die onderdak vonden bij andere gastvrije Brugsepuurtenaars. We hebben ook nog onze gastvrijheid betoond met het beste aller Belgische bieren. "Nog een Duvel ober," en dan je bezoekers naar de tweede verdieping van je woning hijsen. En bezoekers die op de tast dan ergens het licht trachten te vinden om naar een toilet ergens beneden en buiten te sukkelen...

Gastvrijheid maakt veel luxe overbodig.

ERIK

foto's ©Inge De Vriest

EEN SCHOT

COLORES DEL MUNDO, ASIELZOEKERS IN DE VOETBALCOMPETITIE

Bij goede journalistiek hoort veldwerk, en bij TiensTiens nemen we dat soms vrij letterlijk. Met pen en papier in de aanslag trotseerden we daarom de bijtende vrieskou voor een interview met de mannen van Colores del Mundo, de enige asielzoekervoetb ploeg in België. Wedstrijd verloren, maar immer enthousiast: Carl, Artjon en Tati voeren het woord.

De voetb ploeg Colores del Mundo is opgericht in mei vorig jaar. Hoe kwamen jullie op dat idee?

Carl Devolder, initiatiefnemer: "Het is allemaal begonnen zo'n twee jaar geleden. We zijn met vier man gestart met zaalvoetbal in Gentbrugge. Vanuit Fedasil kwam de opdracht asielzoekers zinvol bezig te houden. De mannen kozen resoluut voor het voetbal. Ondertussen tellen we een groep van dertig spelers, met maar liefst zestien verschillende nationaliteiten. Uit de groep kwam de vraag om van zaalvoetbal over te schakelen op veldvoetbal. Ze wilden op het veld voetballen, 'zoals de Belgen', en liefst ook in competitie. Vanaf augustus spelen we met wisselend succes in competitie. Spelen voor de eerste plaats is praktisch onmogelijk, door de vele wissels in de ploegsamenstelling. Mannen die een negatief antwoord krijgen op hun asielaanvraag gaan weg: of ze worden gerepatriëerd, of ze moeten naar een gesloten centrum, of ze verdwijnen in de illegaliteit. De mensen wier asiëldossier positief beoordeeld wordt, krijgen

vaak verdere begeleiding van het OCMW van Destelbergen. Anderen kiezen ervoor in andere steden te gaan wonen, dicht bij familie of vrienden, maar dat belet hen niet om soms nog even mee te draaien in de ploeg. Er is een kern van tien à elf man en er zijn een drietal Vlaamse vrijwilligers die de ploeg begeleiden en soms ook meespelen. Er is zelfs een advocaat onder de spelers! Begeleiding is vooral nodig voor het publiek, meer dan voor de spelers. De ploeg lokt emotionele reacties uit, zowel bij de tegenspelers als bij het publiek. Die reacties

"Begeleiding is vooral nodig voor het publiek, meer dan voor de spelers."

kunnen heel divers zijn, gaande van respect over vooroordelen tot uitgesproken racisme. Zeker wanneer de tegenpartij verliest, reageert het publiek gefrustreerd en durft men soms roepen: 'Ga terug naar uw land!' Op zo'n moment is het belangrijk om naar het publiek toe te stappen en hen daarop aan te spreken. Ook bepaalde tegenspelers weigeren soms een hand te geven na de match. Sommige spelers vinden dat even erg als geslagen worden. Het is een leerschool voor de spelers. Ze leren omgaan met mensen die het beste met hen voor hebben, maar ook met mensen die hen niet moeten hebben, met agressie en met bedreigende situaties. We praten daar onderling over na de training en in individuele

contacten. Na een poosje spelen in competitie beginnen ze ons binnen het voetbalcircuit ook te kennen: 'Het zijn goeie spelers, geen ambetante!'."

Vanwaar jullie Spaanse naam? Vluchtelingen uit Zuid-Amerika zijn toch eerder zeldzaam in België?

"Colores del Mundo betekent 'kleuren van de wereld', met andere woorden een ploeg met verschillende kleuren, uit verschillende landen. De meerderheid van onze spelers komt uit ex-Joegoslavië en Kongo."

Hoe communiceren jullie dan met elkaar?

Hoe overwinnen jullie het taalprobleem?

"De taal die ons allemaal bindt, is het Nederlands. Colores del Mundo bevordert op een ongedwongen manier integratie, want het is een manier voor asielzoekers om Nederlands te leren en hun tijd zinvol in te vullen met een sportieve ontspanning."

Kunnen zij niet deelnemen aan bestaande sportorganisaties of verenigingen?

"In principe kan dat wel, maar het probleem is dat een asielzoeker zich in een organisatie vaak geïsoleerd voelt. Hij voelt zich niet begrepen en kan soms ook niet begrijpen wat er rondom hem gebeurt. De taalkennis is bijvoorbeeld niet groot genoeg om mee te zijn met de woordspelletjes en de grappen van mensen. Wij willen proberen om in omgekeerde richting te werken, door mensen vanuit Colores del Mundo naar andere voetbalclubs te laten doorstromen. Het is onze missie onszelf op den duur overbodig te maken."

Binnen de groep zelf was samenwerking aanvankelijk ook niet altijd gemakkelijk: mensen van verschillende nationaliteiten wilden niet samenspelen, ze pasten enkel naar hun landgenoten... maar ze zagen al snel in dat je op die manier geen match kan winnen. Nu wordt er echt samen gespeeld, en het werkt!”

Dit project is waarschijnlijk uniek in België. Denk je dat er navolging komt?

“We zijn inderdaad de enige ploeg in België die bestaat uit asielzoekers. We zien weinig navolging. Het is dan ook een werk van lange adem. Je moet er heel veel tijd en energie insteken, en de middelen die we krijgen vanuit Fedasil zijn ontoereikend. Bijkomende middelen om bijvoorbeeld iedereen te kunnen voorzien van voetbalschoenen, truitjes,... moeten gezocht worden bij sponsors. We krijgen wel de vraag van andere OCMW’s of mensen in onze ploeg mogen komen spelen. Het OCMW van Gent was vragende partij om samen te werken, maar het probleem is dat het ons over het hoofd zou groeien. De kleine schaal waarop we nu werken maakt het bevattelijk. Soms krijgen we de vraag van voetbalclubs naar een speler: zo speelt er nu één van onze spelers in tweede provinciale! We hebben ook een aanbod gehad van AA Gent om samen te werken. Zij willen truitjes en ballen leveren, kaarten voor hun matches voorzien,... De mannen zelf willen graag dat Moussoufa komt kijken naar de match! Dat is iemand die het gemaakt heeft, die vanuit het

niets opgeklommen is en naar wie ze opkijken.”

Hoe is de verhouding tussen jullie, als begeleiders, en de spelers?

“Je mag als begeleider niet te dicht bij de spelers staan, maar je kunt er niet onderuit dat de omgang veel persoonlijker wordt dan vanachter je bureau. Op het veld train je en voetbal je samen, als gelijken. De mannen krijgen ook een ander beeld van je. Er ontstaat een grotere vorm van wederzijds respect. Ook de manier van kijken naar het OCMW als instelling wordt menselijker. Ze zien dat wij ook ons best doen, maar dat wij geen zeggenschap hebben over hun asielprocedure.”

De mannen zijn tussen 18 en 40 jaar oud. Sommigen kwamen met hun ouders naar België, sommigen in hun eentje. Een aantal mannen heeft een roepnaam, zoals Pele of Mokka. Hun echte namen zijn te moeilijk om uit te spreken. Momenteel staat Colores del Mundo op de vierde plaats in de rangschikking. Hoe denken de spelers over hun ploeg? We vroegen het aan twee voetballers die er al vanaf het prille begin bij zijn.

Tati, jij bent middenvelder, afkomstig uit Congo en fan van Manchester United. Wat betekent voetbal voor jou?

“Integratie, aanvaard worden. Door de competitie nemen we deel aan activiteiten in de stad, worden we een deel van de Belgische samenleving.”

En speelde je ook al voetbal in Congo?

“Ik speelde in een club in Congo, maar er is een groot verschil tussen voetballen in Congo en voetballen hier. Hier zijn er veel meer materiële mogelijkheden, maar in Congo hebben we dan weer meer voetbaltalent. In België is er een positievere geest. Voetbal is hier niet gewelddadig, de mensen zijn hier rustiger.”

Wat willen jullie bereiken met de ploeg?

“Een nog betere groep worden, en bekender worden. En hierbij is Carl voor ons als een papa, een goed mens. Hij geeft ons *courage!*”

Artjon, jij bent keeper, en afkomstig uit Armenië. Wat wil jij met de ploeg bereiken?

“De eerste plaats uiteraard! Maar ik speel omdat ik graag speel. In Armenië speelde ik wel voetbal op straat, maar niet in competitie.”

En als je een andere club kon kiezen?

“Ik zou deze kiezen. De mensen zijn vriendelijk en het is een leuke sfeer. Ik ben ook te oud voor een andere club.”

Maar jullie zouden wel eens tegen AA Gent willen spelen?

(*verschrikt*) “O nee, dat durf ik niet.”

Wat vond je de leukste match tot nu toe?

“In de zaal. Ik speel liefst in de zaal, daar is het minder koud.”

(*plagend*) **En de goals zijn kleiner... voor een kleine keeper?**

Hij weet even niet hoe te reageren... De omstaande jongens lachen zich een breuk. Geen slecht woord over je keepertalent, Artjon!

MARLIES CASIERS EN INGE DEVUYST

Ico Maly © Marc-Antoon De Schryver © Freddy Willems

BLAFFENDE HONDEN KUNNEN WEL BIJTEN!

KIF

Volgens Kif Kif, een interculturele jongerenorganisatie, moet het heersende beeld over allochtonen dringend bijgesteld worden. De organisatie geeft jongeren zelf de middelen in handen om daar wat aan te doen. Via onafhankelijke, interactieve en sensibiliserende initiatieven wil Kif Kif een diversiteit aan stemmen en verhalen een forum bieden om een echte interculturele dialoog mogelijk te maken. Emancipatie boven!

Kif Kif wil de beeldvorming over allochtone jongeren veranderen. Hoe pakken jullie dat aan?

Kif Kif: “We leren allochtone jongeren zelf met media werken en kritisch omgaan met de bestaande berichtgeving. We werken via een website en via radio. Jongeren kunnen hun boodschap daarop kwijt en kunnen erover discussiëren. We hopen dat sommigen later doorstromen naar de reguliere media. Rode draad is de jongeren emanciperen, zorgen dat ze invloed kunnen uitoefenen op het huidige discours.”

Met ‘discours’ bedoel je de dominante manier van spreken en denken. Kun je even uitleggen waarom allochtone jongeren vaak het slachtoffer zijn van de huidige dominante manier van denken?

“Het huidige discours stelt dat een persoon die faalt, daar zelf schuldig aan is. Zo denkt (VLD-voorzitter, TT) Bart Somers dat je de werkloosheid bij allochtone jongeren kunt oplossen door hen een cursus arbeidsattitudes te geven. Vroeger bestreden we de achterstelling van groepen door nadruk te leggen op de maatschappelijke oorzaken. De structurele problemen van onze organisaties en instellingen worden nu echter steeds meer ontkend. Tegelijk blijft men over ‘de’ allochtonen spreken als groep. In het dominante discours zegt men dat het probleem bij ‘de’ allochtonen ligt en dat de oplossing erin bestaat hen te veranderen. Maatregelen die de structuur van een samenleving wijzigen, omdat die aan de basis ligt van uitsluiting, worden niet meer genomen.”

Wanneer mensen uit de boot vallen, wordt de oorzaak van hun falen dus steeds meer bij hun gebrekkige integratie gelegd. Is die verschuiving van maatschappelijke verantwoordelijkheid naar individuele verantwoordelijkheid te wijten aan ‘het einde van de grote verhalen’? Is het bijvoorbeeld omdat niemand nog uitgaat van hét christelijk denken of hét socialistisch perspectief dat men niet meer naar structurele oplossingen zoekt?

“De Amerikaanse filosoof Francis Fukuyama voorspelde in de jaren negentig het einde van de grote verhalen. Partijen wilden niet langer ideologisch zijn. Toch blijven er grote verhalen bestaan, alleen wil men dat niet meer erkennen. Zo is de vrijmarkteconomie slechts één verhaal, dat echter niet langer in vraag gesteld wordt. Het neoliberale denken is een normaliteit geworden die ver af staat van ideologie. Anderzijds merk je dat de grote verhalen ook opnieuw belangrijker worden. Partijen houden weer ideologische congressen, wat de voorbije tien jaar ondenkbaar was. De toekomst zal uitwijzen of dit een echte inhoudelijke verdieping of louter een marketinginstrument is.”

Welke functie heeft een ideologie volgens jullie?

“Politiek heeft een ideologische onderbouw nodig. Zonder die onderbouw hokken alle politieke partijen samen in het centrum. Dat is onwerkbaar voor de democratie, want democratie is gebaseerd op verschil. Partijen moeten weer durven te zeggen waar ze voor staan. Socialisten moeten opkomen voor sociale rechtvaardigheid en niet voor de middenklasse en de rijken. Ze moeten noodzakelijke keuzes maken. Het huidige dominante discours over allochtonen blijft gehandhaafd omdat partijen geen keuzes maken. Ze hebben een ideologisch denkkader nodig om duidelijk te kunnen maken waar ze voor staan. Die keuzes zullen totaal verschillen van partij tot partij. Pas vanaf een dergelijke basis start het spel van democratie.”

Jullie pleiten voor tegenspraak, een aangepast discours en sociale rechtvaardigheid. Pas die begrippen even toe op de rellen in de Parijse voorsteden eind 2005. In de media kregen we enerzijds het schuldmodel van de groep ‘relschoppers’ als een bende losgeslagen marginale jongeren, en anderzijds het discours van sociale onrechtvaardigheid. Hoe was de tegenspraak hierover op jullie forum?

“Een eerste punt: voor ons waren het geen rellen. Het was zeer duidelijk een sociale opstand die volgde uit een situatie van onrechtvaardigheid, en had daarenboven bitter weinig te maken met etniciteit. De jongeren die daar brandbommen smeten, waren allochtone én autochtone jongeren.

Op het forum van Kif Kif verschenen uiteenlopende reacties. Dit forum is niet de mening van Kif Kif zelf, het biedt een stem aan iedereen. Ook extreem rechts heeft bij ons een stem. Zij spraken helemaal niet over sociale onrechtvaardigheid of over werkloosheid. Voor hen waren deze jongeren *krapuul*, zonder verdere discussie. Wie stilstaat bij de gebeurtenissen, kan dit echter niet hard maken.

Je kunt de torenhoge werkloosheid en de huisvestingssituatie van deze jongeren niet ontkennen. Hun onmacht brengt heftige reacties teweeg. Wij zien alleen het geweld van de jongeren. Wat we niet zien is dat de context waarin zij leven inherent gewelddadig is. De Franse socioloog Pierre Bourdieu beschreef de situatie in de buitenwijken al in de jaren zeventig en voorspelde wat er zou gebeuren. De socio-economische achterstelling, de discriminatie en de beeldvorming over die wijken zijn vormen van psychisch geweld die de bewoners dagelijks moeten ondergaan. Ook het geweld waarbij mensen in hun waardigheid worden ontkend, moet aangeklaagd worden. Het is echter veel minder zichtbaar omdat het dagelijks gebeurt en verankerd zit in wat we ‘normaal’ vinden.”

Bourdieu koppelde het structurele sociaal-economische geweld aan het symbolische geweld, het ontkennen van de waardigheid van bepaalde groepen. Zijn leerling Loic Wacquant werkte in het getto van Chicago en stelde vast dat jongeren, om hiermee om te gaan, hun toevlucht zoeken tot bendes of aan hun situatie proberen te ontsnappen via sport, bijvoorbeeld boksen. Herkennen jullie dit?

“In grote lijnen klopt dit jammer genoeg. Gasten die het moeilijk hebben op school, die weten dat ze gediscrimineerd worden op de werkvloer en in de samenleving, spiegelen zich aan hun idolen die uit het getto zijn ontsnapt. Ze willen net als hen topsporter, ontwerper of hiphopper worden. Maar dat is niet voor de meerderheid weggelegd. De gasten van ‘het getto’ spiegelen zich dus aan uitzonderingen, aan mensen die hun doelen op een ‘abnormale’ manier hebben bereikt. Positief is wel dat de gasten op deze manier hun waardigheid proberen terug te winnen. Aan boksen bijvoorbeeld hangen positieve connotaties als viriliteit en doorzettingsvermogen.”

Jullie praten over extreem rechts, maar er is ook een centrumdiscours over werkloosheid. Dit ‘tolerante midden’ zegt wel bezorgd te zijn over de grote werkloosheid bij allochtone jongeren, maar wil niet over quota horen – het van overheidswege verplicht aanstellen van een zeker aantal allochtonen op de werkvloer.

“Al jaren roept men vrijblijvend op om allochtonen tewerk te stellen. Ondertussen blijft de werkloosheid stijgen, in sommige wijken tot zestig procent. Het zijn cijfers die smeken om zeer kordate en structurele acties, die er maar niet komen. Ondertussen blijft men wel een positief verhaal brengen dat ‘we iets moeten doen voor die allochtonen.’ Het zogenaamde tolerante midden nekt zichzelf daarbij. Er is een grote kloof tussen woorden (retoriek) en daden (realiteit). Neem bijvoorbeeld de zogenaamde ‘diversiteitsbeleidssubsidies’, waarbij organisaties 1250 euro kunnen krijgen als ze allochtonen in dienst nemen. Als je ziet wat de voorwaarden daar maar voor zijn, dan beseft je dat deze subsidies gemakkelijk misbruikt worden om van alles en nog wat te doen. De criteria worden met andere woorden te laag gelegd om structurele resultaten op het vlak van tewerkstelling te bereiken. Door het tekort aan resultaatsverbintenissen kan het Vlaams Belang blijven claimen dat er ‘niets terecht komt van dat geld voor allochtonen’. Zij zeggen dan: ‘kijk, we doen zoveel moeite, maar eigenlijk wordt er bitter weinig tot niets gerealiseerd’. Daardoor denkt 90% van de samenleving dat we inderdaad heel veel geld pompen in initiatieven voor die ‘allochtone mensen’. Dan rijst de vraag: ‘wanneer gebeurt er nog eens iets voor ons?’ Er is een enorme tweeslachtigheid bij het beleid, dat zich enerzijds laat leiden door het marketingverhaal en anderzijds door de verlamdende angst voor het VB. Terwijl de socialisten met wat meer wils- en daadkracht wel werk zouden kunnen maken van tewerkstelling. Het liberale beleid van Marino Keulen is afgestemd op het VB in de hoop de kritiek van deze partij te doen verstommen. Maar intussen blijft het VB

kritiek spuien en voert de VLD een VB-beleid.

De enige oplossing zijn kordate acties op het vlak van onderwijs en tewerkstelling. Niet alleen voor 'de allochtonen', maar voor iedereen. De kloof tussen leerlingen die goed en leerlingen die niet goed presteren wordt elk jaar groter. Studies tonen aan dat dit eigen is aan de structuur van ons onderwijs. Zolang geen drastische beslissingen genomen worden, zullen de problemen blijven bestaan."

Jullie hebben samen met MRAX (een soort Waalse tegenhanger van Kif Kif, TT) een klacht ingediend tegen het Vlaams Belang. De meeste centumpartijen keuren dit af. Wordt een juridische strijd tegen het VB nog wel gedragen?

"De vraag is of de strijd *tout court* nog gedragen wordt. Bij de eerste veroordeling van het VB kon men de dotaties stopzetten. Dat is niet gebeurd. Ik volg politici die zeggen dat ze het VB politiek willen bevechten. Maar voor ons is de juridische pijler even belangrijk, omdat die toont hoe recht op vrije meningsuiting bij ons werkt. Dit recht is nooit absoluut, het heeft grenzen zoals smaad, copyright en racisme. Dit is een juridische kwestie. Bovendien is de ruimte om op andere vlakken te strijden heel klein geworden. De boutade van de politieke strijd stelt in werkelijkheid niets voor. We hebben na het artikel in *Jewish Week* op verontwaardiging gewacht. Het bleef muisstil. Als Kardinaal Joos zich uit als homofoob staat het land op zijn kop. Zeggen dat je islamofob bent, wordt blijkbaar getolereerd. Dewinter probeerde in het artikel duidelijk bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten. Dat is strafbaar en niemand reageerde. Kif Kif en MRAX dienden daarom een klacht in wegens aansporing tot rassenhaat. De verlamming in het politieke en maatschappelijke debat en de normalisering van het VB verplichten ons om te reageren. Ons enige doel is de samenleving te confronteren met de vraag of we niet collectief ontspreken. Met dit signaal willen we het debat weer toelaten. Voor ons is het niet enkel een juridische kwestie, maar is het evengoed een stimulans voor de politiek en het middenveld tot maatschappelijk debat. De strijd tegen racisme moeten we op verschillende fronten voeren. De media belichten het VB altijd vanuit het slachtofferperspectief. Zij negeren het debat over vrije meningsuiting en verwoorden het cordon als een politiek complot tegen het VB. De enige vraag echter die zou moeten gesteld worden, is of we werkelijk racisme willen toelaten in onze samenleving."

Jong zijn wordt vaak geassocieerd met verzet en idealisme. In realiteit wordt dit verzet echter vaak niet getolereerd. In Mechelen kreeg het Jeugdhuis Rzoëzie een vlamme kritiek van het stadsbestuur omdat ze echt hun mening uitten. Hebben jongeren genoeg inspraak of is dit slechts pseudo-progressief beleidsjargon?

"De situatie is triest en grappig tegelijkertijd. De excellentie van de VLD (Bart Somers, TT), de partij die voor vrije meningsuiting en participatie staat, grijpt direct in wanneer 'de allochtonen' mondig worden. Wat de jongeren doen is opkomen voor hun rechten en participeren aan het maatschappelijke debat. In het interview in P-magazine klagen ze een problematische maatschappelijke evolutie aan. Somers' reactie toont aan welke rol een allochtoon jeugdhuis werkelijk krijgt in onze samenleving: één van machtsongelijkheid. Men verwijt Rzoëzie dat het zich met zijn allochtone jongeren terugplooit en zich van de samenleving afsluit. De praktijk toont dat veel jeugdverenigingen alleen maar kunnen dromen van de werking en het bereik van Rzoëzie. Rzoëzie engageert de jongeren en stimuleert hen om te participeren. In Mechelen zijn ze bang van intellectueel verzet. Rzoëzie werd aangepakt omdat de jongeren durven te zeggen dat de politie racistisch is."

Jozef De Witte van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, verwees naar ex-korpschef Lamine van Antwerpen, die zei dat racisme ook wijdverspreid was in zijn korps. "Dat is het nu net. Je mag zelfs geen reële situaties meer aanklagen als je

allochtoon bent of vanuit een allochtone vereniging spreekt. Dat is eigenlijk ongelooflijk in een samenleving die zichzelf zo roemt om zijn vrijheden, zijn openheid en tolerantie. In de praktijk gaan de beleidsmakers uit van een definitie van een 'Vlaanderen' dat eigenlijk geen plaats biedt voor interculturaliteit. Vijftien jaar geleden ging hetzelfde op voor de homobeweging. Elke beweging die zich begint te organiseren en op haar rechten staat, wordt aanvankelijk in een hoekje geduwd. Maar je moet gewoon doorgaan. Er is ongelooflijk veel gebeurd in tien jaar tijd voor de emancipatie van de holebigemeenschap en dat is enkel en alleen te danken aan de holebigemeenschap zelf, die zichzelf heeft bevrijd, door op straat te komen en haar rechten op te eisen. Ze heeft daarbij niets cadeau gekregen van die tolerante meerderheid, die haar nu zo graag recupereert en uitgerekend naar de holebi's verwijst om te zeggen: 'kijk hoe open we wel zijn'."

Walter Zinzen stelt: 'Wij willen Oom Toms, geen Martin Luther Kings'! Zou het kunnen dat wij allochtonen nodig hebben om onszelf als 'beter' te kunnen definiëren?

"Inderdaad. Zolang de autochtonen (de wij-groep) vrijgevig of gastvrij kunnen zijn, wordt hun zelfbeeld bevestigd. Ook het negatieve beeld van allochtonen is blijkbaar nodig om er zelf beter uit te komen. Zij, de allochtonen, zijn het die vrouwen onderdrukken, zij zijn homofoob. Het is blijkbaar voldoende jezelf daarvan te overtuigen om jezelf als super homovriendelijk en vrouwvriendelijk te zien. Maar niets wijst erop dat dat ook zo is."

De zoektocht naar een eigen identiteit is bij jongeren enorm belangrijk. Volgens de Franse onderzoeker Olivier Roy zou voor een deel van de huidige generatie allochtone jongeren

hun moslim-zijn een belangrijker deel uitmaken van hun identiteit dan hun afkomst (de nationaliteit van hun ouders of grootouders: Turk, Marokkaan, Algerijn...). Kunnen jullie, op basis van jullie ervaringen binnen Kif Kif, die vaststelling bevestigen?

"Er is een ervaring van het geloof binnen bepaalde groepen, maar opnieuw is dat iets wat niet alleen opgaat voor allochtonen. Er is een algemene heropleving van ideologieën en zingeving. Niet enkel de islam, ook het seculiere gedachtegoed neemt uitbreiding, net als het christelijke geloof. Bij sommige 'allochtonen' zie je inderdaad een teruggrijpen naar religie, dat te maken heeft met hun positie in de samenleving. De eerste groep migranten die hier aankwam, in de jaren zestig, kwam zonder hoofddoek en in een minirokje. Geleidelijk aan zag je dit veranderen, mede door de drempels waarop zij stootten in de stad, op het werk, in het onderwijs,... Je kunt het trouwens niet veralgemenen. Het aantal allochtonen dat duidelijk voor een seculiere levensstijl en dito wereldbeeld kiest of mee wil bouwen aan een 'intercultureel Vlaanderen', is ook niet te tellen. Helaas stellen we vast dat bij sommige allochtone jongeren, net zoals bij autochtone, vormen van een fascistisch gedachtegoed ontstaan of heropleven. We spreken over een grote evolutie die zich niet beperkt tot België of tot bepaalde groepen in onze samenleving. De heropleving van de religie en van grote verhalen is een wereldwijd fenomeen. Als we dat persé in het stramien autochtoon/allochtoon willen duwen, doen we de realiteit onrecht aan."

Hoe kunnen we streven naar een gastvrije stad?

"Eerst moeten we nadenken over hoe we denken en spreken. Kritiek en dialoog zijn daartoe de middelen. We moeten mensen duidelijk maken dat er verschillende manieren zijn om iets te verwoorden, en dat er ongelijkheid is. Op kleine schaal kunnen we interculturele en gastvrije praktijken creëren in de stad. Zo ontstaat een draagvlak om iets te veranderen."

PASCAL DEBRUYNE EN MIEKE NOLF

Meer info: www.kifkif.be

©Strash/Victoria Deluxe

OPEN BRIEF AAN PATRICK DEWAELE

Geachte Minister Patrick Dewael,

We lezen, horen, zien u de laatste weken vaak in de media. U brengt een verhaal over 'het recht', over 'de wet' en over 'artikel zus en zo' uit die wet. Het verhaal klinkt helder, rationeel, objectief en onweerlegbaar. Maar toch, toch is dit verhaal minder objectief en minder onweerlegbaar dan het lijkt. Alleen hangt dit af van *hoe* we willen denken en *waarover* we willen denken. Deze brief is een uitnodiging om de andere kant van het denken te verkennen.

Laten we beginnen met het recht. Eén van de eerste paradoxen die studenten bij de inleiding op een cursus recht leren kennen, is dat het recht niet altijd rechtvaardig is. Vreemd, en bij veel van die jonge studenten roept dit verontwaardiging op. (Zij kunnen nog verontwaardigd zijn.) Hoe kan het recht niet rechtvaardig zijn en, erger nog, hoe kan het recht on-rechtvaardig zijn? Wordt het recht dan geen on-recht? Terechte vragen, maar niet alle vragen kunnen helder worden beantwoord. Ook dat leren deze beginnende studenten vrij snel. Dit zijn eerder voorbeelden van complexe vragen die complexe en vooral genuanceerde antwoorden vereisen, en die als vragen uiteindelijk blijven behoren tot de categorie 'een leven lang te bevragen en te overwegen'.

Eén van de deelantwoorden schuilt misschien in het onderscheid tussen de wetten en de wet. U weet wel, Derrida en zijn essays 'over gastvrijheid'. U verwijst naar 'de wetten' en u vraagt ons die wetten te respecteren. Wetten die ons zeggen dat we gastvrij mogen zijn, maar dan enkel voor wie gescreend is, goed bevonden en officieel 'legaal' verklaard. Anders gezegd: we mogen gastvrij zijn voor wie door 'de wetten' erkend is als 'onze gastvrijheid waardig'.

Maar naast deze (beperkende) wetten bestaat er ook zoiets als 'de wet van de gastvrijheid' en dat is een andere wet, een ethische wet, een wet die is ingebakken in onze cultuur, in onze Oudgriekse en Joods-christelijke traditie. Laten we dit even concretiseren. Wat volgt zou een speciale betekenis moeten hebben voor u, want - voor zover we dat via de media vernemen - is uw eigen familiale geschiedenis verbonden aan dit onderscheid tussen 'de wetten' en 'de wet'. In de jaren '30-'40, de jaren van het fascisme en nazisme, bepaalden 'de wetten' dat

men enkel gastvrij mocht zijn ten aanzien van 'Arische' mensen. In de publieke ruimte - in straten, op pleinen, aan stranden, in eetgelegenheden, winkels, schouwburgen - maar evenzeer in de strikt private ruimte - de thuisruimte - was gastvrijheid selectief toegestaan voor de Arische medemens, of eigenlijk vooral voor de ideologisch volgzame mens, de partijtrouwe mens. (Sommige anderen werden als niet-mensen beschouwd, nog anderen als staatsgevaarlijke mensen). Wie die wetten overtrad, kon bestraft worden met de dood.

En toch! Toch waren er talloze mensen die 'de wetten' overtraden en die deze ene ethische wet volgden, de wet van de gastvrijheid, de wet die zegt: "Mijn huis is jouw huis. Wat ik heb, is van jou, en dat delen we zonder voorwaarden." Dankzij deze overtreders van 'de wetten' (maar toepassers van die ene universele wet van de gastvrijheid) overleefden tal van met de dood bedreigde mensen. Nu eren we deze wetsovertreders, schenken we hen medailles, bestuderen we hen zelfs om uit te maken wat deze mensen dreef om er met inzet van hun leven voor te kiezen medemensen in nood te helpen. Wat hen dreef, is het vermogen van mensen om ethisch en cultureel gevoelig te blijven voor die universele humane wet, die nooit in 'wetten' kan of mag gevangen worden.

Laten we in dit hele debat even na denken over dit onderscheid, over de vraag naar moreel gedrag, naar de universele humane wet en naar het culturele belang van deze wet.

Zijn hedendaagse politieke partijen niet op zoek naar 'sociale cohesie' in de samenleving, naar het stimuleren van 'actief burgerschap', naar een heropleving van samenlevingsverbinderende waarden en normen? En doen we dit dan enkel via onze vaak kromme wetten, of durven we te rekenen op die universele ethische wet die veel mensen nog kennen en toepassen? Of willen we die wet misschien officieel gaan criminaliseren, zonder nuance, zonder reflectie, zonder twijfel?

En tot slot: uitgaande van de wet van het universele humanisme moet ook de vraag worden gesteld of de goedkeuring door de officiële instantie - die belust is op uitsluiting - dwingend moet werken ten aanzien van gastvrijheid als meedogende en op insluiting gerichte realiteit? Moeten we onze gastvrijheid baseren op een bureaucratische wet of op een humane wet?

LEEN VAN DER VORST

©freddy Willems

NIET GEZIEN OP TV

MICHAEL DE COCK NEEMT STELLING

Auteur en theatermaker Michael De Cock heeft er ondertussen meer dan honderd opvoeringen opzitten van zijn theaterstuk *'Saw it on television/DIDN'T UNDERSTAND'*. In een vrachtwagen brengt hij een beklijvend portret van het vluchtelingenbestaan. Hij vertelt de verhalen van asielzoekers die hij jarenlang volgde. De voorstelling kwam tot stand onder de vleugels van het NTG. In het kader van de vluchtelingendag is de voorstelling op 30 april opnieuw te zien in Gent. We zochten Michael De Cock op voor een interview en schikten zijn ongezouten mening omheen spraakmakende citaten uit het vluchtelingendebat.

“Het onderscheid tussen economische vluchtelingen en politiek vervolgd is voor vele landen van oorsprong een anachronisme geworden. Een rechtstaat die dat onderscheid maakt zal zich blameren, want het valt steeds moeilijker te ontkennen dat de verpaupering van hele continenten politieke oorzaken heeft... Corruptie, schulden, kapitaalvlucht, hyperinflatie, uitbuiting, ecologische catastrofes, religieus fanatisme en gewoon onbekwaamheid kunnen een graad bereiken die net zulke dwingende redenen vormen om te vluchten als de directe dreiging met gevangenis, marteling of fusillering.”

(Hans Magnus Enzensberger in zijn boek *De grote volksverhuizing*)

Michael De Cock: “Tijdens mijn interviews met vluchtelingen had ik een vaag voorgevoel. Ik wist dat er iets niet klopte aan het onderscheid tussen economische en politieke vluchtelingen. Op dat onderscheid is heel onze asielpolitiek gebaseerd. Toen ik het citaat van Enzensberger onder ogen kreeg, dacht ik: ‘Ja, dat is het!’ Als iemand uit Irak vlucht omdat er geen stromend water meer is en die komt naar hier om te werken, is dat dan een politieke of een economische reden? Het is daarover dat ik mensen even wil doen nadenken. Volgens mij zijn de redenen om te vluchten altijd met elkaar verbonden. Het lukt niet om ze uit elkaar te halen. Het commissariaat voor de vluchtelingen probeert dat, en maakt daardoor dagelijks fouten. De verantwoordelijke, minister Patrick Dewael, beweert dat hij zo de goede zaak dient: de ‘echte’, politieke vluchtelingen opvangen. Maar ondertussen zaait hij wel wantrouwen en wordt het beleid steeds repressiever. Ik weet uit interne bron dat medewerkers op het commissariaat die aan te veel vluchtelingen een positief advies geven, onmiddellijk een berispende e-mail krijgen. Het aantal asielzoekers dat erkend wordt blijft doorheen de tijd constant: ongeveer één op de tien.”

“Natuurlijk zouden wij met één groot en genereus gebaar alle illegalen kunnen regulariseren. Maar dan voorspel ik u dat we een vloedgolf krijgen, dat België dé aantrekkingspool van alle armen in de

wereld wordt en dat ons sociaal systeem dat zieken, ouderen en gehandicapten beschermt binnen de kortste keren in elkaar stuikt.”

(Patrick Dewael in zijn brief aan de Antwerpse bisschop, *De Standaard* 30 januari 2006)

De Cock: “Ik denk dat Dewael zelf weet dat wat hij zegt niet klopt. Natuurlijk willen niet alle sukkelaars van de wereld naar hier komen. Hij weet evengoed dat ze door geen enkele muur of wet te stoppen zijn, indien het zo zou zijn. Omgekeerd kan je niet ontkennen dat er hier al vluchtelingen zijn. De kwestie is dus niet: kunnen we ze binnenlaten? Ze zijn hier. Dewael jaagt met dit soort uitspraken de mensen de daver op het lijf. Ik probeer ze via mijn werk zelfstandig te doen denken over de problematiek.

De realiteit is dat eigenlijk maar weinig mensen vluchten, omdat het zo pijnlijk is. Een vrouw vertelde me ooit dat ze in haar thuisland gestorven was en hier opnieuw geboren moest worden. Dat is iets onvoorstelbaars. *(Fel)* De banden met je familie doorknippen, alles achterlaten en verhuizen, dat doe je niet zomaar. Ik zou het nooit van mijn leven willen doen, denk ik. De meeste vluchtelingen komen gewoon omdat ze geen andere uitweg meer zien. Of de reden nu economisch, politiek of persoonlijk is.

Eigenlijk zijn het de uitlatingen van Dewael en consorten die de sociale zekerheid kapot maken. Er weerklinkt een antisociaal gevoel in. Men wakkert de angst aan dat de sociale zekerheid misbruikt wordt. Alsof die angst zich alleen op vluchtelingen zou richten. Mensen die nu nog op de sociale zekerheid beroep doen, kan men dan als potentiële fraudeurs benaderen. Met een dergelijke mentaliteit breek je elk sociaal systeem af, hoewel je het zogezegd beschermt.”

“Maar die bokshelm is toch enkel en alleen in het voordeel van de betrokkenen? Zo’n helm beschermt de schedel tegen schokken. Daarom wordt hij ook gedragen door amateur-boksers op de Olympische Spelen.”

(Etienne Vermeersch over zijn aanbeveling om vluchtelingen een bokshelm op te zetten bij uitwijzing, *Humo* 22 juli 2005)

De Cock: “Professor Vermeersch’ inbreng in het vluchtelingendebat is onbegrijpelijk. Zijn aanbeveling om een bokshelm te gebruiken tijdens uitwijzingen, is typerend. Het getuigt van een soort IKEA-pragmatisme: ‘zet ze een helm op en ze verwonden zich niet’. Vermeersch gebruikt in deze kwestie zijn kennis alleen voor het bedenken van technische oplossingen die van een onwaarschijnlijke debiliteit getuigen. Dat precies een ethicus moet dienst doen als schaamlapje voor Patrick Dewael?! *(verontwaardigd)* Vermeersch gelooft dat er in ieder geval uitwijzingen nodig zijn. Onze samenleving zou niet meer vluchtelingen kunnen (ver)dragen. Dat politici zoiets verkondigen is ergens nog te begrijpen,

“Professor Vermeersch’ inbreng in het vluchtelingendebat is onbegrijpelijk. Zijn aanbeveling om een bokshelm te gebruiken tijdens uitwijzingen, is typerend. Het getuigt van een soort IKEA-pragmatisme.”

maar van een ethicus mag je toch beter verwachten. Hij zou de Vlamingen net moed moeten inspreken, ze aanporren om de ‘draagkracht’ te vergroten. In plaats van ze angst aan te praten en tegelijk uitwijzingen te legitimeren.”

“Nee, het zijn geen cynische klootzakken. Het is veel erger dan dat. De dossierbehandelaars zien eruit als jonge, goedlachse yuppies. Het zijn stuk voor stuk mooi geklede, perfecte schoonzonen en -dochters. Het commissariaat hanteert strikte kledingregels voor zijn personeelsleden. Vluchtelingen moeten immers stijlvol het land uitgegooid worden.” (Michael De Cock over de personeelsleden van het commissariaat-generaal voor de vluchtelingen, De Morgen 22 januari 2004)

De Cock: “Over mijn uitspraak in De Morgen ontstond wat beroering. Zelf was ik er ook niet zo tevreden om. Het was niet mijn bedoeling mensen persoonlijk aan te vallen. Ik heb naar het commissariaat gebeld om uit te leggen dat ik een beetje vreemd geciteerd was en iets anders bedoelde. Ze waren in alle staten en wilden excuses, maar dat wou ik nu ook weer niet.

Eigenlijk bedoelde ik met ‘veel erger dan cynische klootzakken’, dat de selectie van vluchtelingen even goed door mij of jou kon gebeuren. Dat is erg, begrijp je? Het zou gemakkelijker zijn mochten het allemaal rechtse klootzakken zijn die dat beleid vorm geven. Maar het zijn zeer redelijke, goed opgeleide mensen. Het zegt veel over hoe ver we zijn opgeschoven.”

“Het Vlaams Gewest zal de woning aan de Hollandstraat 26 in Antwerpen-Noord ‘ongeschikt en onbewoonbaar’ verklaren. De politie pakte - tegen de afspraken in - drie illegalen op die in het pand woonden.” (krantenbericht over de arrestatie van slachtoffers van huisjesmelkerij, De standaard 24 november 2005)

De Cock: “Het verhaal over die arrestaties is schrijnend. Toch neemt de politie illegalen soms ook in bescherming. Onlangs belde een kennis mij op. Hij zei: “Ik heb *ambras*, ik ben bang dat er morgen iemand bij mij gaat langskomen, moet ik naar de politie gaan?”. “Nee,” antwoordde ik, “laat dat zo. Naar de politie kun je niet als je geen papieren hebt”. Een slecht advies. De volgende dag belde hij terug: “Ik ben nu in het ziekenhuis, ze hebben me in elkaar geslagen”. Toen hij daarvan aangifte ging doen bij de politie, werkten die goed mee. Hij was positief over de flikken. Maar *bon*, in de kliniek zelf werd hij van hot naar her gestuurd en konden ze hem niet verzorgen. Uiteindelijk heeft hij pas hulp gekregen bij Artsen zonder Grenzen. Als illegaal bots je voortdurend op zulke problemen.

Momenteel werk ik aan een boek over het leven van illegalen in Antwerpen. Ik heb een manier gevonden die me goed ligt: eerst journalistiek onderzoek doen en dan verder werken op het materiaal. Ik wil de realiteit registreren en doorgeven. Die realiteit is als verhaal vaak veel rijker en complexer dan het doorsnee scenario van een reportage over vluchtelingen.”

MATHIAS BIENSTMAN

Michael de Cock, *Op een onzeker uur. Verhalen van vluchtelingen*. Antwerpen: Manteau, 2004.

De voorstelling *Saw it on television/DIDN'T UNDERSTAND* is te zien op 30 april in Gent.

Alle info: www.vluchtelingenwerk.be

©freddy Willems

NERGENS WELKOM

BOSNIË 1992

De oorlog.
Nog niet in mijn stad.
Er is spanning in de lucht.
Ik geloof nog
in ‘broederschap en eenheid’.
Wie zal me vermoorden?
Waarom?
Ik wil niet vluchten!
Waar ben ik welkom?
Nergens.
Wat kan ik meenemen?
Ik hou van mijn huis,
mijn straat,
mijn vaderland.
De telefoontjes komen nu vaker.
“Onze messen zijn scherp”.
De angst groeit.
De vijand is gekomen
om te slachten,
verkrachten,
vermoorden.
Eerste mei 1992,
Nacht van de slacht,
in mijn stad.
Ik was nog niet aan de beurt,
‘s Morgens ligt mijn straat
tussen twee vuren,
Ik vlucht.
Nog een vluchteling
van duizenden
in eigen land,
land in oorlog,
vluchteling
zonder iets.

DECEMBER 1994,
BELGIË (GENT)

Dakloos,
Staatloos,
Ontheemde.
Ben ik hier veilig?
Nachtmerries,
Heimwee,
Dilemma.
Zal ik hier blijven?
Jaren passeren
Eindelijk,
Regularisatie.
Zou ik Belgische
worden?
Is dat verraad?
Ik hou van Bosnië.
Angst,
Ik heb er geen
vrienden meer.
Ik hou ook
van België.
Veiligheid.

Nu ben ik Belgische.
Niet beter dan
een illegaal,
Ontheemde,
Geregulariseerde.
Ik ben een mens,
ook ‘zonder papieren’.

Ik droom over een land,
‘Het Land van Gastvrijheid’
Voor ontheemden,
Vluchtelingen,
Mensen zonder papieren,
Slachtoffers.

Wij zijn
geen criminelen.
De aarde is
ook van ons.

FEFKIJA SEHIC

BRUGGEN

NAAR HET RABOT

Het project 'Bruggen naar het Rabot' in de Rabot- en Blaisantwijk is het zoveelste in een rij van stadsvernieuwingsprojecten. Centraal staan ook hier begrippen als participatie, leef- en woonkwaliteit, betaalbaar en kwalitatief wonen, sociale mix en economische kansen – kortom: nieuwe impulsen voor een sociaal-economisch achtergestelde wijk. Voor de armste wijk van Gent is de nood dan ook hoog. Gewikt en gewogen: zie hier een doorlichting van het project!

WAT VOORAFGING

In het ontwerp van het Ruimtelijk Structuurplan Gent werd de prioriteit gelegd bij de ontwikkeling van de 19de-eeuwse gordel, en meer specifiek bij de wijken Brugse Poort en Rabot-Blaisantvest. Tijdens het college van 25 april 2002 werd een voorlopig voorstel voor het stadsvernieuwingsproject 'Bruggen naar Rabot' voorgelegd, dat op 8 mei 2002 de goedkeuring kreeg van de leden voor de stuurgroep van het stadsvernieuwingsproject. Aangezien de wijk 'Rabot-Blaisantvest' tamelijk geïsoleerd leeft, moet 'Bruggen naar Rabot' volgens de stedelijke overheid bruggen slaan die de wijk beter in verbinding stellen met de rest van de stad. Het project 'Bruggen naar het Rabot' bestaat uit verschillende deelprojecten. Aan de Opgeëistenlaan verrijst momenteel het nieuwe gerechtsgebouw dat in augustus 2006 klaar moet zijn. Rondom het gerechtsgebouw is een vijf hectaren groot park voorzien, ondergrondse jeugdlokalen en een fuifzaal, een nieuwe trambrug die de wijk met het stadscentrum moet verbinden en een winkelcomplex met erboven sociale woningen. Deze investeringen (samen goed voor 22 miljoen euro) moeten de armste wijk van Gent een nieuwe impuls geven.

DE ONDERDELEN VAN HET PROJECT

• **Brownfield Gasmeterlaan/gassite/De Molens**
Het doel is 797 woonunits uit te bouwen (waarvan 682 appartementen en 115 ééngezinswoningen), 9 kantoorunits, 15 units voor kleinhandel en 1136 parkeerplaatsen. De herbestemming van de gastanks is moeilijk, daar deze beschermd maar in slechte staat zijn. Een commerciële functie blijkt onmogelijk, een culturele of recreatieve invulling wordt

bekeken. Het historische gebouw ernaast zal wel een commerciële invulling krijgen. Er worden een aantal 'sociale' lofts (lees: lofts aan goedkopere prijzen) gebouwd. Volgens een beleidslijn van de stad Gent moet twintig procent van de nieuwe woningen immers bestemd zijn voor sociale huisvesting.

• Gerechtsgebouw

"De bouw van het gerechtsgebouw betekent de start van het totaalproject 'Bruggen naar Rabot', dat de wijk Rabot terug doet aansluiten met het stadsleven", aldus de stadswebsite. Het gebouw is ontworpen door de architecten Achtergael-Beel. Volgens de stedelijke overheid biedt het gerechtsgebouw hoop op een betere toekomst voor de wijk. Vooral de advocaten en bedienden, maar ook de bezoekers in het gerechtshof zouden een economische impuls moeten geven aan de Wondelgemstraat als winkelstraat. Het gebouw zal plaats bieden aan de verschillende gerechtelijke

"De 'ideologie van de sociale mix' blijkt veeleer een schaamlapje dan een daadwerkelijke aanpak van de armoede- en huisvestingsproblematiek in de armste wijk van Gent."

diensten die momenteel verspreid zitten in gebouwen in het centrum. Het justitiepaleis aan het Koophandelsplein blijft wel nog in gebruik.

• Jeugdlokalen en park

Naast het gerechtsgebouw zou een park van 5 hectare komen dat de wijk de nodige groene ruimte moet bieden. Het ontwerp is van de Parijse landschapsarchitect Desvigne. Het park voorziet plaatsen voor sport en spel, maar dient evengoed om er tot rust te komen. Een laan aan de rand van het park (kant Alcatel/De Molens) zal een voetgangers- en fietsverbinding maken tussen de buurten Rabot en Blaisant. Middenin het park worden (ondergronds) jeugdlokalen en een fuifzaal voorzien, om zo weinig mogelijk parkgebied in te palmen. Jongeren kunnen zich op die manier uitleven zonder omwonenden te storen. De gebouwen zullen daarnaast drie verenigingen uit de buurt huisvesten: Özburun, Kadan en

de scoutsgroep Klauwaards. De aanleg van het park moet klaar zijn tegen midden 2007.

• Trambrug & Fietsbrug

Er wordt een fietsbrug over de Nieuwe Vaart gebouwd. Een dreef voor fietsers en voetgangers zal de Rabotwijk en de Blaisantwijk met elkaar verbinden. Het toekomstige Rabotpark wordt doorgetrokken voorbij de trambrug tot in de Blaisantwijk.

• Trambrugsite of tramstelplaats Wisschage

Op deze site plant men diverse functies zoals wonen, winkelen, een buurtpark, ... Een betere functionele mix moet worden gerealiseerd door het bouwen van een nieuw winkelcomplex met een ondergrondse of dakparking en een twintigtal sociale woningen op de verdiepingen. De parking voorziet enkel parkeerplaatsen ten behoeve van de functies in het bouwblok. Verder komen nog eens twintig sociale woningen aan de Ijzendijkstraat.

PARTICIPATIE VAN DE BUURT

De opsomming van de verschillende onderdelen van dit project toont al aan dat de impact van stadsvernieuwingsprojecten op de buurt groot is. Participatie is dan ook van groot belang als de overheid het project gedragen wil zien door de buurt. Het uitgangspunt bij de conceptstudie van Van Reeth was dat de bewoners opmerkingen zouden kunnen signaleren aan het Ontwerpteam. Samenlevingsopbouw Gent, het vroegere RISO Gent, is de centrale actor in de organisatie van participatie in de buurt. De klankbordgroep 'Bruggen naar het Rabot' werd officieel als adviesorgaan erkend, wat in ieder geval een enorme stap vooruit is in het participatieproces. Daarnaast blijft een tweede orgaan, de bewonersgroep, actief die maandelijks geïnformeerd wordt door de projectleider. Samenlevingsopbouw Gent stelde samen met de bewoners een prioriteitenboom op, aan de hand waarvan de prioriteiten voor de wijk in kaart worden gebracht. Verschillende opmerkingen uit de buurt werden volgens Samenlevingsopbouw Gent opgenomen in de conceptstudie van het ontwerpteam van Johan Van Reeth. Zo werd aan de vraag naar onderwijsinfrastructuur tegemoetgekomen door de inplanting van een buurtschool, een crèche en een klimmuur in de oude elektriciteitscentrale.

Over de veranderingen op het gebied van verkeersinfrastructuur waren de bewoners tevreden. Het project kreeg ook een sociale dimensie door de planning van enkele sociaalartistieke projecten. Enkele bezorgdheden die niet werden opgenomen in de conceptstudie, zoals de verloederings van de Wondelgemstraat, werden opgepikt door het samenwerkingsverband tussen Samenlevingsopbouw, de dekenij, Buurtwerk en de Gebiedsgerichte Werking. De voornaamste bekommernis van de buurtbewoners bleek zich te concentreren rond de grote vrees voor sociale verdringing, de angst voor onteigeningen en de vraag naar mogelijke alternatieven voor onteigening.

PROJECT MET EEN PLUS

Ondanks de motivatie om dit project tot een goed einde te brengen en de promotie die de stad voerde over het project, greep de stedelijke overheid in 2004 naast een subsidie van de Vlaamse Gemeenschap. Het project 'Bruggen naar het Rabot' zou onvoldoende gekaderd zijn in de ruimere omgeving en de bestemming van de gasfabriek werd in vraag gesteld. Wel werd een subsidie van 50.000 euro toegekend om het project verder te onderzoeken, onder leiding van het ontwerpteam van Johan Van Reeth. Op die manier kwam 'Bruggen naar het Rabot +' tot stand. De voornaamste aandachtspunten in het vernieuwde project zijn de wijk opnieuw aansluiten op het centrum, de wijk een eigen identiteit geven, een nieuwe verkeersstructuur creëren en een groene verbindingsszone aanleggen. De stad wil daarvoor een tachtigtal arbeiderswoningen slopen. "Begin oktober 2005 heeft minister Keulen het onteigeningsplan daarvoor ondertekend. In de plaats van de arbeiderswoningen zal een zestigtal nieuwe woningen opgetrokken worden in de wijk, waarvan twee derden sociale woningen" (De Morgen, 03-10-2005). 48 woningen werden tot nu toe aangekocht. Van die onteigende gezinnen hebben al 39 gezinnen een nieuwe woonplek gevonden onder begeleiding van de Dienst Huisvesting. 32 woningen moeten nog eigendom worden van de stad. Volgens de stedelijke overheid zullen deze onteigeningen een sneeuwbal effect teweegbrengen dat ten goede zal komen aan de hele buurt.

PROBLEMEN EN KRITIEKEN

Schepen van Stedenbouw Karin Temmerman (SP.a): "Het is prioritair om groen te brengen in dichtbevolkte wijken om zo zuurstof aan de mensen te geven. Daarnaast trachten we sociale verdringing te voorkomen door sociale woningen te voorzien. We moeten vermijden dat een wijk vernieuwt en zo onherkenbaar wordt. Het oorspronkelijke karakter van het Rabot moet behouden blijven, zodat de bewoners er zich thuis blijven voelen" (De Morgen, 18-09-2003). Toch valt af te wachten of alle bewoners er effectief een thuis zullen 'blijven' vinden. Grosso modo hebben we drie bedenkingen bij dit project.

foto's ©carmendevos

• Ecologische kritiek: saneren en open ruimte creëren?

De vraag blijft wat de stad gaat doen met de site van de stadsgasfabriek. De site kampt met zware bodemverontreiniging, meer bepaald teervervuiling, die een zware hypotheek legt op de woonkwaliteit. Het doel is nochtans een 800-tal woonunits te bouwen (zie hoger). De saneringskosten zullen dus enorm zijn. Het project voorziet bovendien wel meer groen, maar er gaat ook één van de schaarse stukken groen in de stad verloren door de bouw van het justitiepaleis, al had de stad niet veel inspraak in de locatie. De groene 'verbinding' structuur is bovendien allerminst één geheel. Er zijn drie afzonderlijke stukken park op een gebied van vijf hectare die onderbroken worden door onder andere een tramlijn en door de sportinfrastructuur boven de ondergrondse jeugdlokalen. Nochtans lieten de bewoners weten dat ze geen voorkeur hadden voor versnipperde groengebieden.

• Sociale kritiek: prioriteiten voor de armste wijk van Gent?

We stellen ons vooral vragen bij de vooropgezette doelstelling van het project. Bruggen naar het Rabot wil 'de wijk een impuls geven' door de bouw van nieuwe woningen op de gas-site en door de komst van het gerechtsgebouw. Dat er 'iets' moet gebeuren in de 19de-eeuwse gordel, en vooral in de wijk Rabot-Blaisantvest, is duidelijk. Niets doen is geen alternatief, de vaak miserabele toestand van de woningen in de wijk romantiseren evenmin. Het

hangt er echter van af *hoe* je de problemen aanpakt en vooral: *voor wie*. Met andere woorden: 'iets doen' is niet per definitie gelijk aan 'iets goed doen'! We sommen enkele problemen in de wijk op en contrasteren die met de oplossingen die het project 'Bruggen naar het Rabot' wil bieden.

De wijk Rabot-Blaisantvest is gekenmerkt door een enorme armoede, die zich vooral uit in de sociaal-economische achterstelling en de slechte huisvesting. De wijk staat op nummer één in Gent op het vlak van vergrijzingsdruk, bevolkingsdichtheid, het aantal OCMW-ge-rechtigden en het aantal niet-werkende werkzoekenden. De wijk heeft ook één van de hoogste percentages van mensen met het laagste inkomen en het grootste aantal allochtonen en vluchtelingen. Zonder het potentieel van de buurtbewoners te willen onderschatten, kunnen we stellen dat het Rabot een wijk is waar de sociale problemen groot zijn. In de Gentse wijken Rabot en Brugse Poort vertoont zeventig procent van de woningen gebreken die vaak een veiligheidsrisico inhouden voor de bewoners. Dat blijkt uit gegevens van de cel Woonbeleid. Het gaat vooral om vochtproblemen, schimmel, onveilig aangelegde elektriciteits- en gasleidingen, gebrekkig sanitair en slecht werkende boilers. De stedelijke overheid beweert dat het niet allemaal krotten zijn, maar men kan zich afvragen of veel woningen nog wel op te lappen zijn. Dringend investeren in meer sociale woningen zou een eerste stap naar een betere woonkwaliteit kunnen zijn. Onze voornaamste kri-

tiek op de aanpak van de huisvestings- - problematiek in de wijk is echter het beperkte bereik van dit project. Er wordt geen aanzet gegeven naar een meer uitgebreide stadsvernieuwing, bijvoorbeeld onder de vorm van een stappenplan voor de gehele wijk.

Bij de bouw van nieuwe woningen op de Brownfeldsite staat het begrip 'sociale mix', de vermenging van verschillende socio-economische klassen, centraal. Het stadsbestuur meent dat deze sociale mix kan zorgen voor een 'sneeuwbaaleffect' voor de gehele buurt. Vooral in de voornaamste winkelstraat, de Wondelgemstraat, verwacht het stadsbestuur dat nieuwe welvarende bewoners zullen investeren in de wijk, waardoor geleidelijk aan de sociale achterstelling van de hele wijk moet verdwijnen. Bij andere stadsvernieuwingprojecten in Gent geldt dezelfde redenering. Die 'ideologie van de sociale mix' blijkt veeleer een schaamlapje dan een daadwerkelijke aanpak van de armoede- en huisvestingsproblematiek in de armste wijk van Gent.

De inplanting van een gerechtsgebouw als 'het nieuwe hart van de buurt' zal de huidige bewoners er wellicht evenmin op vooruit helpen. Sinds tien à vijftien jaar doet zich immers op bijna onzichtbare wijze een 'gentrificatieproces' voor - een proces van sociale verdringing door stijgende huurprijzen - in achtergestelde buurten waar ook betere woningen zijn. Het nieuwe gerechtsgebouw en de voorziene nieuwe woningen voor de middenklasse zouden dit proces ook in deze

buurt wel eens kunnen versterken. Achtergestelde groepen help je beter vooruit door ze rechtstreekse steun te geven, bijvoorbeeld onder de vorm van huursubsidies, dan ze te laten 'meegenieten' van de zogezegde voordelen van de sociale mix. In plaats van het sociale 'sneeuwbaaleffect' is in dit project veeleer sprake van het liberale 'trickle down-principe'. Volgens dat principe zou de welvaart van nieuwe, welgestelde inwijkelingen moeten doordruppelen naar meer achtergestelde bewoners van de wijk. Ook deze visie op stadsvernieuwing is veelal een illusie waarvan de zwaksten het slachtoffer worden. Statistieken tonen immers wel een stijging aan van de gemiddelde inkomens van de wijk, waardoor de armoedecijfers dalen, maar de reële armoede en de huisvestingsproblemen blijven bestaan. Samenlevingsopbouw Gent signaleert drie specifieke problemen bij dit stadsvernieuwingproject. De komst van Immokantoren die woningen in de buurt opkopen, kan de huur- en kooprijzen in de toekomst de hoogte doen inschieten. De te slopen wonin-

“Zonder het potentieel van de buurtbewoners te willen onderschatten, kunnen we stellen dat het Rabot een wijk is waar de sociale problemen groot zijn.”

gen blijven te lang leeg staan; een aantal Oost-Europese vluchtelingen zonder papieren dreigt ondertussen wel op straat terecht te komen. Bovendien onderhandelt de stad bij het onteigenen van woningen met de bewoners over de prijs. Als die niet mondig genoeg zijn, dreigen ze een goede prijs te ontlopen. Het schoentje wringt vooral wanneer bewoners met de gecompenseerde som geld een nieuwe woning moet zoeken, die dikwijls veel duurder is. Sociale verdringing is volgens Samenlevingsopbouw Gent daarom niet ondenkbaar. Volgens hen kan het gerechtsgebouw wel voor een economische impuls zorgen in de wijk. Om mee te helpen zoeken naar mogelijkheden om sociale verdringing en de ongewenste effecten van stadsvernieuwingprojecten tegen te gaan, wil Samenlevingsopbouw Gent in mei 2006 een rondetafel organiseren met alle betrokken actoren. Daaruit moet een handleiding resulteren om de genoemde problemen aan te pakken.

• Participatie?

Om de participatie in dit stadsvernieuwingproject te organiseren, heeft de stad een convenant (een soort contract) afgesloten met Samenlevingsopbouw Gent. Zij hebben de opdracht om samen met de bewoners het project op een kritische manier te evalueren. De convenanten bepalen echter ook dat Samenlevingsopbouw Gent zich 'inhoudelijk' akkoord moet verklaren met de stadsvernieuwingpro-

jecten (zie kader). Volgens ons beperkt een beleid op basis van convenanten op die manier de noodzakelijke onafhankelijkheid en speelruimte van sociale organisaties. Het valt te betreuren dat de stedelijke overheid een zo belangrijke speler in de wijk als Samenlevingsopbouw niet meer ruimte geeft voor inspraak en debat. Zelf vindt Samenlevingsopbouw Gent dat ze er samen met de bewoners wél in slagen om kritische aanmerkingen te signaleren aan het stadsbestuur. Ze pleiten er bijvoorbeeld voor om meer aandacht te besteden aan de gevaren van stadsvernieuwing op het vlak van huisvesting (hogere huurprijzen, sociale verdringing, ...).

Er is dus wel sprake van georganiseerde participatie, maar het blijft onduidelijk wat de bewoners nog kunnen wijzigen aan dit project en welke ingrepen effectief gerealiseerd kunnen worden. De organisatie van klankbordgroepen en hun erkenning als 'adviesorgaan' maken hen immers nog niet tot een officieel 'participatieorgaan'. Anders dat het beperkte 'adviseren' is participeren volgens ons het project mee kunnen sturen. Samenlevingsopbouw kan wel wijzen op het grote belang van huisvesting en op de negatieve effecten van stadsvernieuwing, maar kritiek formuleren wordt door het convenant met het stadsbestuur toch een moeilijke evenwichtsoefening. Het is een negatieve evolutie voor sociale organisaties als deze dat de overheid steeds meer de touwtjes in handen neemt.

Tot slot nog dit. In 1998 werd onder de bevoegdheid van Van Rouveroy beslist om een studiebureau aan te wijzen voor de vier deelsectoren van te stad (Noord: Rabot, Blaisant, Ham; West: Brugse Poort; Oost: Sint-Amandsberg en Heirnis; Zuid: Ledeberg). Deze studie-bureaus stelden elk een stadsontwerpen op, waarin duidelijk werd dat grote ingrepen in het stedelijke weefsel noodzakelijk waren. Het Stadsontwerp *Noord*, over het gebied Ham, Rabot, Blaisantvest, werd uitgevoerd door het bureau Technum. Hierin werden maar liefst twaalf projecten voorgesteld. Volgens dit ambitieuze ontwerp zouden 509 woningen worden gesloopt en 774 nieuwe (sociale) woningen worden gebouwd. Het project stelde letterlijk voor om 'midden in de wijken in te grijpen, en niet aan de rand', had als doel meer open ruimte te creëren en met minimale ingrepen de woonkwaliteit in de buurt maximaal te verbeteren. Het huidige Bruggen naar Rabot beperkt zich tot een gedeeltelijke invulling van één van de twaalf projecten uit het ambitieuze stadsontwerp en concentreert de ingrepen vooral aan de rand van de wijk. Daarmee is het project nog slechts een flauw afkooksel van wat het had kunnen zijn.

PASCAL DEBRUYNE

WAT ZEGT HET CONVENANT?

"De samenwerking situeert zich in het kader van de projectwerking van de stad en de projectmatige aanpak van de stadsvernieuwingprojecten 'Zuurstof voor de Brugse Poort' en 'Bruggen naar Rabot'." Dit betekent onder meer dat Riso:

- " (...) zich in het bijzonder inschrijft in de projectwerking 'Zuurstof voor de Brugse Poort' en 'Bruggen naar het Rabot' en in het algemeen de principes onderschrijft van de gebiedsgerichte werking."

- " (...) de meerwaarde van de stadsvernieuwingprojecten in het algemeen onderschrijft."

- (...) [als] voelspriet [fungeert] voor ongerustheid of vragen die leven in de buurt en dit op een coöperatieve manier kanaliseert naar het bestuur."

Bron: Gemeenteraadbesluit van april 2004, Vlaams Stedenfonds: Beleidsovereenkomst tussen het stadsbestuur Gent en RISO Gent vzw i.v.m. de actie 'Bewonersparticipatie in de stadsvernieuwingprojecten' voor de periode 2004-2007: goedkeuring, p. 2 (*Cursivering door auteur*)

NIET ZONDER! SLAG OF STOOT!

GESLAAGD STADSDEBAT OVER PROJECT GENT SINT-PIETERS

Waar iedereen het over eens leek, was de dringende nood aan een eerlijke dialoog tussen het stadsbestuur, de NMBS en de bewoners.

©freddy Willems

Radar lanceerde half februari zijn eerste 'Stoot van de Stad'. Samen met Vormingplus werd een stadsdebat georganiseerd over het project Gent Sint-Pieters. Zo'n 150 mensen bezochten de infomarkt en namen deel aan het debat. De zaal, de loods van Vormingplus in de Reigerstraat, zat afgeladen vol.

Voorafgaand aan het debat werd er druk gediscussieerd op de infomarkt. Daar waren afgevaardigden van het buurtcomité Buitensporig, de milieugroep Sint-Pieters Aaigem, het comité van de Rijsenbergstraat en de lokale afdelingen van CD&V, SP.a-Spirit, Groen! en de VLD vertegenwoordigd. De bezoekers aan de markt lieten zich uitgebreid informeren door voor- en tegenstanders en schuwden geen kritische vragen. Het debat zelf verliep erg constructief en met veel interventies uit de zaal. Heikele thema's waren de mobiliteit in de buurt, de geplande hoogbouw en de schaal van het project. Bezoekers konden ook hun stem uitbrengen. Op de vraag wat hun voornaamste zorg is voor de toekomst van de stationsbuurt, stak 'minder verkeer' met kop en schouder boven de andere thema's uit. Niet verwonderlijk, want de bewoners vrezen dat het project heel wat bijkomende verkeersoverlast met zich mee zal brengen. Een andere vrees was dat het privé-initiatief in dit project teveel beslissingsmacht in handen zou krijgen. Schepen Karin Temmerman sprak dit tegen. Ze benadrukte dat het stadsbestuur juist grote stukken grond heeft aankoofd om zijn greep op het project te vergroten. Helaas

blijven de grootste spelers in het project de NMBS zelf en het makelaarskantoor Euro-immostar. Luc Lavryse van het Buurtcomité Buitensporig juichte de grotere greep van de stad op het project toe, maar beklagde zich over het gebrek aan inspraak en informatie. Het buurtcomité is op zich niet tégen de vernieuwing van de stationsbuurt, maar heeft het moeilijk met de verbindingsweg tussen de R4 en het station, de uitbreiding van de parking en het megalomane karakter van de hoogbouw aan de Koning Fabiolalaan. Bewoners vrezen een tweede 'Brusselse Noordwijk'. Het comité stelt dan ook voor om de torens 'in de breedte' te bouwen.

Waar iedereen het over eens leek, was de dringende nood aan een eerlijke dialoog tussen het stadsbestuur, de NMBS en de bewoners. Manu Claey (publicist en actief in het buurtcomité De Ploeg in Antwerpen) stelde vast dat de kwaliteit van grootschalige ontwikkelingen als dit er enkel op vooruit gaat als de bewoners erbij betrokken worden. Ook Filip De Rynck (moderator van het debat en docent aan de Hogeschool Gent) kon merken dat er nood is aan meer dialoog. Het voorstel om een afvaardiging van de bewoners op te nemen in de stuurgroep van het project Gent Sint-Pieters, voorgezeten door Burgemeester Frank Beke, kreeg algemeen bijval. Schepen Karin Temmerman beloofde te onderzoeken op welke manier er in de toekomst meer inspraak gerealiseerd kan worden. Deelname aan de stuurgroep lijkt voor haar echter geen optie: ze vreest dat teveel in-

menging van de buurtbewoners ertoe kan leiden dat het onmogelijk wordt consensus te bereiken. De Lijn en de NMBS zouden bovendien moeilijke partners zijn om mee te onderhandelen. Volgens Manu Claey is dat geen argument om de bewoners niet mee rond de onderhandelingsstafel te laten zitten, maar net een reden omdat wél te doen. In Antwerpen is men erin geslaagd om vanuit de bewonersgroep en dankzij de media multinational Alcatel onder druk te zetten om de plannen te wijzigen. Karin Temmerman stelde voor meer inspraak te realiseren door het opzetten van een 'klankbordgroep'. Manu Claey uitte zich sceptisch over zogenaamde klankbordgroepen: het is immers niet daar dat de fundamentele beslissingen worden genomen, maar in de stuurgroep. Bewoners die in de wijk wonen, hebben bovendien een beter zicht op de wijk. Onder de aanwezige bewoners op het debat zaten hoorbaar veel mensen met expertise op het vlak van stadsontwikkeling. Filip De Rynck stelde voor om van deze expertise gebruik te maken in de verdere ontwikkeling van het project. Binnenkort start de procedure van openbaar onderzoek. Het debat toonde alvast aan dat het maatschappelijke debat over het project Gent Sint-Pieters allerminst is afgerond.

MARLIES CASIER EN ARIANE DEVRIENDT

ROMA

foto's ©Vladrom

Het verhaal van Belgische en Roemeense Roma loopt maar al te vaak gelijk: discriminatie en racisme, uitbuiting en huisvesting in mensonterende omstandigheden. Sinds augustus 2004 verlenen zo'n vijftig Vlaamse vrijwilligers 'hulp' aan een dertigtal Romagezinnen in het Roemeense dorp Vladeni. Eli Vandecasteele - een van de initiatiefnemers van de feitelijke vereniging VLADROM - brengt het relaas van de vicieuze cirkel van armoede en uitsluiting in Vladeni en houdt een pleidooi voor menselijkheid in de hulpverlening.

BEDREIGEND OF BEDREIGD?

Roemenië, een smeltkroes van biotopen en culturen, werd ten tijde van Ceaușescu het gastland van vele Roma. Miljoenen nomaden schikten zich naar de eis van de dictator: sedentair worden om mee te kunnen genieten van het Roemeense burgerschap. Het resultaat van die inburgeringspraktijk laat zich vandaag voelen in de Roemeense *banlieues*. Een schat aan traditie werd vervangen door diepe marginaliteit. Zo ook in Vladeni, een typisch Roemeens dorp van middenstanders. Een honderdtal Rudari - een Romagroep van houtbewerkers - woont er in lemen hutten bij de vuilnisbelt, gelegen in natuurlijk overstromingsgebied. Na de val van het communisme werd hen de slechtste grond toegekend. Ook vóór de dictatuur van Ceaușescu waren zij 'immers' geen landeigenaars geweest, zo luidde de redenering. De ondergrond is er niet geschikt voor groenteteelt en de bewoners drinken vervuild grondwater. Jaarlijks worden in Vladeni de hutten en inboedel van de Rudari overspoeld. Hun traditionele kostwinning verdween definitief bij gebrek aan een afzetmarkt, toen ze het rondtrekken waren verleerd.

De biografie en complexe problematiek van deze Romagroep vormen een verhaal dat op één jaar tijd een vijftigtal Vlamingen op de been bracht. Op dringend verzoek van een Roemeense vrijwilliger brachten vier Vlamingen in augustus 2004 een verkennend bezoek aan de Rudari van Vladeni. Het eerste contact met de burgemeester, de dokter en de inwoners van Vladeni leverde informatie en beeldmateriaal op. Daarmee wordt sindsdien gezocht naar hulp en raad bij het voorzien in de basisbehoeften van deze dertig Roemeense Romagezinnen.

Begin 2005 vond een vergadering plaats in het gemeentehuis van Vladeni ter voorbereiding van het eerste bouwkamp in samenwerking met Bouworde vzw. Ieder Rudari-gezin was er vertegenwoordigd en er werd besloten de wens van de Rudari uit te voeren: oplapwerk aan de daken en muren van iedere woning, in plaats van enkel de meest hulpbehoevenden 'goed' te helpen en hiermee spanningen te creëren onder de gezinnen. In de daaropvolgende zomer werden vijftien Vlamingen op bouwkamp in Vladeni getuige van een humanitaire ramp. Wat voorheen nog een stroompje was van tien centimeter diep, werd toen een razende, kolkende watermassa. Geen enkele hut bleef gespaard: een kniehoge modderbrij doorweekte provisiekasten, tapijten en matrassen. De Vlaamse vrijwilligers hielpen bij het ruimen van de modder, muren werden gedicht en daken bedekt met golfplaten. De sfeer was vriendschappelijk, de medewerking van de Rudari was groot. Hun bescheiden deskundigheid en intense dankbaarheid brachten de 'hulpverleners' in verlegenheid.

'HULPELOOS' - ROMA ALS SLACHTOFFER

Marius Taca (41) en zoon Costel (25) verrichten laag betaalde loonarbeid bij Roemeense landbouwers, houthakkers of marktkramers uit de omgeving. Costel, kostwinner voor zijn vrouw Camelia (22) en vier kinderen, is vaak 'technisch' werkloos. Regelmatige hongersnood dwong de ouders hun jongste kinderen twee jaar te plaatsen in een weeshuis. Nicoletta (22), zus van Costel, werd blind geboren. Polio verlamde later haar handen en voeten. "Dankzij de handicap van Nicoletta genieten wij een vaste uitkering van 25 euro per maand," vertelt vader Marius. "De verzorging van haar zussen valt ons zwaarder." Florica (17) lijdt al meerdere jaren aan TBC, net als vele andere Rudari. Maria (16) werd als kind verkracht en met een mes verwond aan hoofd en borst. De dader was niet in staat om schadevergoeding te betalen. Maria lijdt sindsdien aan hepatitis B en is psychisch getraumatiseerd. Geen van Marius' kinderen of kleinkinderen maakte de lagere school af. "Geen geld," aldus de Rudari.

Voor de familie Tibori is het schoolgaan van de kinderen prioritair. Vladimir (37) en Gieta (33) staan in voor de toekomst van vijf kinderen.

EEUWIG ILLEGAAL

Twee baby's stierven kort na de geboorte, oorzaak onbekend. Nadat haar moeder ten tijde van Ceaușescu overleed na een illegale abortus, verbleef Gieta acht jaar in een weeshuis. Haar vooruitzicht: terugkeren naar Vladeni. Ze bouwde er een hut van takken en leem met kleurrijke, raamloze muren. "De winter is hard," zegt ze, "tot -25°C, zes maanden lang. En dan zijn er nog de ratten en slangen, het binnenregenen,...". Om niet te sterven van honger of kou waagt Vladimir het geregeld hout en maïs te stelen, hoewel Roma én Roemenen hiervoor vaak meerdere jaren gevangenen worden gezet. "Dat is prioriteiten stellen: niets stelen is niets overhouden voor nieuwe kleren, een stuk zeep of een boekentas."

Een werkloosheidsuitkering vereist in Roemenië vijf tot negen dagen gemeenschapsdienst per maand. Wegens het illegaal aftappen van elektriciteit krijgen de Rudari slechts het halve uitkeringsbedrag (15 euro). Politie en burgemeester noemen dit een gedoogbeleid. Vele Roma - vaak onbeschermd, ongeletterde (zwart)werkers - ondertekenen voor akkoord. De cirkel sluit zich. Armoede, ziekte en werkloosheid bestendigen elkaar. Vele Roma zijn niet in staat een uitweg te vinden. Hulporganisaties zoeken steun bij de autoriteiten, op hun beurt 'afhankelijk van Europese fondsen'. Roemenië komt sinds 1994 niet meer in aanmerking voor Europese humanitaire hulp.

(ON)MACHT VAN DE AUTORITEITEN - ROMA ALS 'UITSCHOT'

"Helaas komt een alternatief terrein voor de Rudari door een wetswijziging niet meer in aanmerking voor gemeentelijke aankoop," zegt de burgemeester van Vladeni. "En voor de verhanding van de aardeweg ontbreekt het geld." Deze weg naar de Roma-nederzetting wordt ook door de sneeuwruimers overgeslaan. Dat de Rudari dagelijks tot hun knieën door het slijk ploeteren en dat de burgemeester vijf procent van zijn dorpsbewoners geen degelijk woongerrein biedt, brengt hem echter niet in verlegenheid. Trots vertelt hij over de nieuwe weg tussen het naburige dorp en zijn privé-grindfabriek. "Zo vlot het vrachtverkeer en ontplooit het dorp zich op economisch vlak."

"Ze hebben niet de juiste mentaliteit", aldus de schooldirectrice. "Onderwijs is gratis én men heeft recht op kinderbijslag als de kinderen schoolgaan."

Het halen van de hiertoe vereiste stempels - in de stad - is voor velen echter een te grote financiële drempel. Bij een dokters- of ziekenhuisbezoek worden ze uitgescholden, soms geweigerd. "Ze slaan de hulp van maatschappelijk werkers in de wind en weigeren zelfs medicatie tegen TBC omdat ze de alcohol ervoor moeten laten," beweert de dokter van Vladeni. Dokter en burgemeester zien hun standpunt bevestigd: met dit soort mensen valt niet te praten. "Ze leveren geen inspanningen om de situatie te verbeteren, hun motivatie om de geboden kansen te grijpen is te klein." Met dergelijke dooddoeners worden de Rudari definitief ten dode opgeschreven. "Ten tijde van Ceaușescu hadden we het hoe dan ook beter", beweren de Roma. "We werden tenminste net zo behandeld als alle andere Roemenen."

"Ze leveren geen inspanningen om de situatie te verbeteren, hun motivatie om de geboden kansen te grijpen is te klein." Met dergelijke dooddoeners worden de Rudari definitief ten dode opgeschreven."

MENSELIJKHEID ALS PROFESSIONELE TROEF

Er wordt veel heil verwacht van de toetreding van Roemenië tot de EU in 2007. Modernisering zou stagnatie en aftakeling moeten vervangen. Het is maar de vraag of de Roma er beter van zullen worden. Geen van hen is in staat om te snoepen van de welvaartsmaatschappij. Ze mislopen met hun eerder anarchistische gedachtegoed elke deelname aan de dominante democratie, een gezagsstructuur die nooit de belangen van deze kleurrijke, eigenzinnige bevolkingsgroep behartigde.

In een maatschappij die drijft op materialisme, status en winstbejag is het voor de gemarginaliseerde laag van de bevolking misschien wel noodzakelijk om heil te zoeken in de roes en in ander kwaad dat 'criminaliteit' wordt genoemd. Biedt het Europese gelijke kansenbeleid een doeltreffend antwoord? Het recht op een sociale woning of een uitkering moet nog steeds aantoonbaar bewezen worden.

Wie daar niet in slaagt, krijgt hoogstens budgetbegeleiding en kleding van Spullenhulp. "Het uniform van de kansarmen," noemt een ervaringsdeskundige het. "Is het vreemd dat ook wij streven naar de statussymbolen van onze medemens, en dat wij hiervoor desnoods ons eigen graf delven?"

De 'hulpbehoevende' is immers onderworpen aan de goedbedoelde duurzaamheid van de hulpverlening en aan de verwachtingen van de 'hulpverlener'. Menselijke steun waarin iedereen creatief zijn gang kan gaan, behoort niet tot het professionele kader. Ook in de hulpverlening is men erop uit te scoren, ook hier overheerst een drang naar productiviteit.

Van mens tot mens geven wat gevraagd wordt, is nochtans van enorm belang. Dit is wat de Rudari ons hebben geleerd. De gemeenschappelijke machteloosheid en wanhoop hebben een basis van respect en gelijkwaardigheid gecreëerd. Afgelopen zomer werd heel wat hoop gezaaid tussen de grenzen van de zo beperkte, tastbare materiële hulp. Hoop die gevoed moet blijven. De nood aan duurzame hulp die meegroeit met de noden en mogelijkheden van de Roma blijft bestaan.

ELI VANDECASTEEL

Contact VLADROM: vladeni@hotmail.com
Rekeningnummer: 001 - 4455677 - 58

SOCIALE HUUR

HET RECHT OP WONEN ONDER DRUK!

Met het oog op de leefbaarheid in sociale woonwijken wil de Vlaamse minister van Wonen, Marino Keulen, 'nieuwe accenten' voor het Vlaamse sociaal woonbeleid. Daartoe dient hij de geldende Vlaamse Wooncode en in een later stadium het sociaal huurbesluit aan te passen (zie kader). Opbouwwerkers die actief zijn in sociale woonwijken zijn bezorgd dat enkele geplande maatregelen de sociale huisvesting minder toegankelijk dreigen te maken voor gezinnen met lage inkomens en voor grote groepen allochtonen. Bovendien stellen zij dat het nieuwe sociaal huurbesluit een maat voor niets wordt als het geen antwoord biedt op de échte problemen: het grote tekort aan sociale huurwoningen, hun betaalbaarheid voor lage inkomensgroepen en de druk op het financieringsstelsel. TiensTiens publiceert de opiniebijdrage waarmee opbouwwerkers de Vlaamse regering en parlementsleden willen waarschuwen voor de tekortkomingen en gevaren van de nieuwe beleidsintenties. (ac)

NEDERLANDS

De Vlaamse regering wil het huren van een sociale woning koppelen aan de bereidheid om een taalcursus Nederlands te volgen. Niemand betwist dat Nederlands taalgebruik de communicatie tussen huurders onderling en het contact met de sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) bevordert. Daarom ondersteunt het opbouwwerk vrijwilligersinitiatieven, die erop gericht zijn om op een laagdrempelige wijze het Nederlands te oefenen in gemengde conversatiegroepjes. Die werkwijze werpt ook vruchten af. Maar voor ons kan het niet dat onvoldoende bereidheid Nederlands te leren een zodanig zwaarwichtige tekortkoming zou zijn, dat zij de beëindiging van een huurovereenkomst rechtvaardigt. Verplichte Nederlandse taallessen horen thuis in het inburgeringsdecreet, niet in het sociaal huurbesluit. Wanneer de overheid het recht op wonen afhankelijk maakt van talenkennis, wat houdt ook private verhuurders dan nog tegen om op grond van dezelfde reden huurders te weigeren?

PROEFPERIODE

De Vlaamse regering wil voor alle nieuwe sociale huurders een proefperiode. Op het einde ervan kan de SHM de huurovereenkomst opzeggen, als zou blijken dat de huurder de

©freddy Willems

opgelegde voorwaarden niet of onvoldoende nakwam. Het zou hierbij kunnen gaan over: het niet tijdig betalen van de huur, het veroorzaken van overlast, enzovoort. Deze maatregel past in een evolutie waarbij steeds meer grondrechten afhankelijk worden gemaakt van tegenprestaties. Overlast, die het leven van medebewoners vergalt, wordt doorgaans veroorzaakt door identificeerbare individuen. Bestaande sanctiemechanismen volstaan om dit probleem aan te pakken. Kortsluiting tussen huurder en verhuurder kan voorkomen worden met goede woonbegeleiding. Daartoe is een betere afstemming tussen het Vlaamse woon- en welzijnsbeleid noodzakelijk. Uithuiszetting kan alleen wanneer alle middelen om dit te vermijden werden uitgeput. De invoering van een proefperiode zet de woonzekerheid van alle kandidaat-huurders op het spel en is een uitholling van het 'recht op wonen'.

INKOMENSGRENS

In het recente verleden werd een proefballonnetje opgelaten om de inkomensgrenzen die toegang geven tot de sociale huisvesting te verhogen. De overheid wil op die manier de financiële leefbaarheid van de sociale huisvestingsmaatschappijen verbeteren en een 'gezonde' sociale mix bewerkstelligen. Wij hopen dat dit voorstel definitief in de ijskast blijft. Het optrekken van de inkomensgrenzen zal ontegensprekelijk de wachtlijsten vergroten en de wachttijden verlengen. Vandaag wachten 74 000 kandidaat-huurders op een woning. Volgens onderzoek zijn er 185 000 bijkomende sociale huurwoningen nodig om iedere private huurder die beantwoordt aan de huidige inkomensgrenzen te bedienen. Door instroom te geven aan een grotere doelgroep zullen nog minder sociale woningen beschikbaar blijven

voor lage inkomensgroepen. Die mensen worden overgeleverd aan de harde wetten van vraag en aanbod op een steeds kleiner wordende private huurmarkt. Zij moeten het stellen met woningen van lage kwaliteit tegen onverantwoord hoge huurprijzen of komen terecht in het grijze wooncircuit van de huisjesmelkerij, op kamers en op campings ...

EEN ALTERNATIEF FINANCIERINGSMEECHANISME

De huidige financieringswijze van de sociale huisvesting is een solidair stelsel waarbij verondersteld wordt dat hogere inkomens mee de huur betalen van de lage inkomens. Als gevolg van de groeiende dualisering in onze samenleving is de instroom van vervangingsinkomens de voorbije jaren exponentieel toegenomen. Dit zorgt ervoor dat SHM's die een groot percentage kansarmen huisvesten zelf in financiële moeilijkheden geraken. Dit is op termijn onhoudbaar en dreigt een rem te zetten op de noodzakelijke uitbreiding van het sociale huurpatrimonium (slechts 6% van het Vlaamse woningbestand). SHM's verhogen bovendien stelselmatig de basishuurprijzen om hun rekeningen sluitend te houden en treffen hierdoor vooral de huurders met lage inkomens. Wij vragen dan ook met aandrang dat het nieuwe sociaal huurbesluit gekoppeld wordt aan de herziening van het financieringsmechanisme, met een stelsel van brede maatschappelijke solidariteit waardoor de last op SHM's wordt afgenomen.

INSPRAAK

De intentie van de Vlaamse regering om sociale huurders meer inspraak en participatie te geven in het woonbeleid juichen wij alleen maar toe. Vanuit dezelfde overtuiging willen wij aandacht vragen voor een echt 'sociaal' woonbeleid. Het

invoeren van proefperiodes, het opleggen van taalvoorwaarden, het stelselmatig verhogen van de basishuurprijzen, de lange wachttijden, het chronische tekort aan betaalbare huurwoningen en de verkoop van sociaal patrimonium maken ons echter ongerust over het sociale karakter van het woonbeleid.

Wanneer de Vlaamse regering de leefbaarheid van onze sociale woonwijken voor ogen heeft, dan willen wij haar graag een alternatief bieden voor de overdreven sanctiëringdrang die het recht op wonen aantast. Wij vragen waardering en (financiële) steun voor talloze vrijwilligersinitiatieven in de wijken, gedragen door bewoners zelf en daarom zoveel meer duurzaam. Wij vragen middelen voor leefbaarheidprojecten in die probleembuurten waar het vrijwilligerswerk ontoereikend is. Wij vragen meer individuele en gezinsbegeleiding die leefbaarheidsproblemen voorkomt en aanpakt. Kortom, wij vragen 'andere accenten'.

FILIP LOOBUYCK (OPBOUWERKER SAMENLEVINGSOPBOUW)

Ondertekenaars: Veerle Beernaert, Pieter Santens, Magda Remans, Gunter Van Avondt, Miriam Beck, Kris Dom (Opbouwverkers Samenlevingsopbouw) en Herman Raus (Directeur Samenlevingsopbouw Vlaanderen)

ACHTERGROND: VLAAMSE WOONCODE EN SOCIAAL HUURBESLUIT

Het sociaal huurbesluit regelt de voorwaarden waaronder sociale woningen verhuurd kunnen worden. Het decreet Vlaamse Wooncode vormt de grondslag van het sociaal huurbesluit. Omdat de Vlaamse regering het sociaal huurbesluit zo ingrijpend wil veranderen, zal ze eerst de Vlaamse Wooncode (decreet) moeten wijzigen. De Vlaamse Wooncode moet worden goedgekeurd in het Vlaams parlement. De uitwerking ervan in een sociaal huurbesluit is een bevoegdheid van de Vlaamse regering.

Op 2 december 2005 heeft de Vlaamse regering het voorontwerp van decreet dat de Wooncode wijzigt, goedgekeurd. Dit ontwerp kreeg een positief advies van de Raad van State en moet nu nog aan het parlement voorgelegd worden (bij het ter perse gaan). In het ontwerpdecreet staan onder meer de voorwaarden van de Nederlandse taalcurcus en de proefperiode van twee jaar vermeld. Ook het positieve punt over inspraak en participatie van sociale huurders komt erin voor. In het voorontwerp van de nieuwe Wooncode zijn echter nog heel wat zaken onduidelijk. Daarover zal later beslist moeten worden in het sociaal huurbesluit. Dit geeft dus veel macht aan de Vlaamse regering. Het voorstel over de stijging van de inkomensgrenzen staat bijvoorbeeld niet in de nieuwe Wooncode. De nieuwe huurprijsbepaling zal dus door Vlaamse regering beslist worden. (ac, fl)

SCHEMERZONES

©armendevos

Vrijdagavond 6 januari. Het schemert. In de tuin van een gekraakt terrein net buiten de ring, staat een caravan. Zijn huis. Petje, (nep)diamant in het linkeroor, hiphop vest, sportschoenen. Geen kousen. Hij rilt van de winterkou, lacht om de winterkou. Een jaar terug leefde hij op straat. Hij was achttien geworden, dus moest hij weg uit de Limburgse instelling voor ouderloze, minderjarige *sans-papiers*. Hij kwam in Brussel terecht. Iedere avond ging hij op zoek naar een slaapplek, naar warmte. De noodopvang voor daklozen was enkel om de andere nacht een mogelijkheid. Hij kon er terecht als hij er de avond ervoor niet geweest was. Dus moest hij soms op straat blijven. Dan overnachtte hij in het station Brussel-Centraal. Zijn schoenen werden er eens gepikt terwijl hij sliep. Hij zag er veel, dacht er veel en op een dag werd het hem te veel. In zijn jeugdig enthousiasme vertelde hij luid aan wie het horen wou: 'ik ga eronder door!'. Iemand nam hem mee naar Gent, een ander zorgde voor de caravan.

Het Rommellandje aan de Bevrijdingslaan is niet meer. Verschillende versies over het failliet van de bizarre zaak die handelde in oude stereo's en fietsen, rugzakken en kindewagens, doen de ronde. Nu voor de deur: een container. De inboedel van het Rommellandje op een hoop. En erbovenop, als woelratten, mannen in leren jassen. Op schattenjacht. De elektrotoestellen monsterend. Ze hopen op een interessant exemplaar dat over het hoofd is gezien door de vorige lading containerbezoekers. Het is een vreemd zicht: silhouetten in alle houdingen gekromd over een hoop oud ijzer.

Iets verder, langs de Coupure, staat een oude dame bij een vuilnisbak. Zestig jaar, onopvallend gekleed, met een plastic zak in haar hand. In het donker doet ze haar werk. Geduldig duwt ze afval de openbare vuilnisbak in. Het ijzeren plaatje in het midden van de gleuf zorgt ervoor dat ze met kleine hoeveelheden moet werken. Ze is geconcentreerd. Ze voedert de vuilbakken langs het kanaal.

Een verkrotte woning vóór renovatie in Ledeberg. Op één verdieping wonen ze met achten. Een tijdelijk onderkomen. Ze werden uit hun huis gezet. Dat huis is nog te bezichtigen. Vanbuiten toch. Het staat aan de Rooiegemlaan. Stalen platen voor deuren en ramen op de benedenverdieping, open ramen op de andere etages. Al drie maand is het gezin op zoek naar een nieuwe woonst, terwijl hun oud huis gebarricadeerd verkrot. Het is niet eenvoudig om iets betaalbaar te vinden voor een man, zijn vrouw met dochter, en hun vijf kinderen. Zeker niet wanneer je geen officieel werk, geen uitkering, geen kindergeld of een andere inkomstenbron hebt. Op tafel gooien ze de biljetten samen. Verdiend met zwartwerk in de bouw aan vijf euro per uur en met kranten bedelen. Ze komen aan 190 euro. Te weinig voor het goedkoopste appartement dat op 'de markt' te vinden is.

Ze leven in de stad, in deze stad. De Angolese kindsoldaat in een pand dat hij bezit noch huurt, de Albanezen die vroegtijdig ijzer recycleren, de Belgische vrouw met haar illegale afvaltransporten en de Roma zigeuners in een onbewoonbaar huis.

Ze leven in onzekerheid, creatief en inventief, schichtig en fier. Als *vluchtelingen*.

Is hun gedrag storend, zijn hun kleine wetsovertredingen ongehoord? Is er geen wet te bedenken die de gevolgen van hun armoede onzichtbaar maakt?

MATHIAS BIENSTMAN

Carla Ronkes ©freddy Willems

MENSEN ZONDER PAPIEREN

HELP JE BETER NIET?

Minister van Binnenlandse Zaken Patrick Dewael opende het jaar met de bewering dat mensen die illegalen in België bijstand verlenen, zich schuldig maken aan een misdrijf. We legden de uitspraak voor aan Carla Ronkes, al jaren actief bezig met het ondersteunen van mensen zonder papieren.

SUPERILLEGAAL

“Die man is zijn spierballen aan het opkloppen. Voor mij is dit niets anders dan een prelude voor de verkiezingscampagne. Hij moet de rechterzijde van zijn partij opvrijen, een knipoog geven naar het Vlaams Belang. Als je zo’n dingen zegt, dan creëer je een oorlogsveld. Ik doe blijkbaar ongelooflijk veel ‘illegale’ dingen, maar hij mag ons eerder dankbaar zijn. Wij zijn het die de ernstig zieke ‘illegalen’ opvangen, diegenen die niet terug kunnen.”

Carla is verpleegster. Begin de jaren negentig was ze actief op de medische dienst van het Klein Kasteeltje in Brussel. Gent werd enkele jaren later haar werkgebied, maar de contacten die in Brussel werden opgebouwd, gingen niet verloren. “De mensen kennen me nog. Als ze in Gent zijn en ze komen in de problemen, dan contacteren ze me. Eigenlijk ken ik de meesten van toen hun asielprocedure nog lopende was. Inmiddels zijn sommigen al ‘mensen zonder papieren’ geworden. Ze bestaan niet meer.” Carla trekt zich vooral die mensen aan die dringende medische zorg nodig hebben. “Mensen hebben wereldwijd recht op gezondheidszorg. Waarom zou een mens mét papieren wel recht hebben op gezondheidszorg en een mens zonder papieren niet? In sommige landen, zoals in Frankrijk, is het verschaffen van medische hulp verboden. Artsen kunnen er zelfs voor bestraft worden! Ik ben er echt trots op dat België de dringende medische zorg aan mensen zonder papieren garandeert en dat ons land het oordeel van de artsen respecteert: zij alleen mogen immers oordelen wat dringend is.” Door het verstrekken van medische hulp komt Carla ook in aanraking met de gezinssituatie van de patiënten. In verschillende talen en vaak met handen, voeten en enkele ‘trefwoorden’ voert Carla gesprekken met de ‘mensen zonder papieren’. “Je raakt sowieso verweven met hun maatschappelijke en politieke problemen”, vertelt Carla. “De eerste keer dat ik ergens kom, zijn mensen wel wantrouwig. Maar meestal hebben ze al van iemand gehoord: ‘Carla, die kan je vertrouwen.’ Ik toon belangstelling voor hun problemen, ik bekijk hun papieren... Jawel, ze hebben wel bepaalde papieren hoor, die mensen zonder papieren!

(lacht) Ze laten foto’s zien, ze vertellen over hun thuisland, over hun verwachtingen en over hun angsten. Luisteren is heel belangrijk, er wordt zo weinig naar elkaar geluisterd.” De achtergrondsituatie van deze mensen en hun gezinnen is vaak erg complex. De groep is ook heel divers: Kosovaren, Albanezen, Somali’s, Palestijnen, Algerijnen, Roma,... “Sommige mensen worden uitgewezen, maar ze kunnen niet terug. Voor Somali’s bijvoorbeeld is het administratief onmogelijk, want Somalië heeft zelfs geen centrale overheid! Wie moet dan toestemming verlenen om het land binnen te mogen? Zo zijn er nog een aantal voorbeelden. Als iemand opgepakt wordt en in een gesloten centrum wordt opgesloten, maar na een aantal weken blijkt dat onze overheid hem niet naar zijn land van herkomst kan repatriëren, dan mag hij het gesloten centrum verlaten. Hij krijgt dan een treinkaartje tot aan de Belgische

“Tijdelijke opvang creëren voor mensen zonder papieren zou de stad de kans geven om een ernstige analyse te maken van de situatie van deze ‘voorbijgangers’.”

grens, met het bevel om België binnen de vijf dagen te verlaten. Eigenlijk wordt zo iemand dan als een ‘Untermensch’ de straat opgestuurd – zijn netwerk vernietigd, geen onderdak meer, zijn eigen land kan hij niet binnen en de landen die België omringen mag hij ook niet in. Zo creëer je een superillegaal!”

ZORGENKINDJES

Hoe gastvrij vindt Carla, als bevoorrechte getuige, een stad als Gent? “Gent is niet echt gastvrij! Helemaal niet, zelfs! Het mag dan wel de mooiste en gezelligste stad wezen, maar dat geldt alleen voor mensen met geld. Ikzelf bijvoorbeeld heb het hier heel goed. Mijn buurt is goed verlicht ’s avonds, net nog kwamen ze de afgevallen bladeren ruimen, ... Maar voor arme inwoners is Gent een hypocriete stad. Sommige buurten en straten zijn allesbehalve aangenaam, en voor mensen zonder papieren is er, behalve in de nachtopvang van het CAW Artevelde en in Huize Triest, niet echt opvang voorzien. Als we dat aanklagen bij de stad klinkt het steevast: ‘Als ze geen papieren hebben, dan is er geen opvang mogelijk’. Zelfs de crisiscentra kunnen geen mensen zonder papieren herbergen. De particuliere centra evenmin,

want daar krijgen ze geen subsidies voor. Ik zat eens met vijf minderjarige kinderen zonder papieren, van wie de moeder opgepakt was door de politie. Ik heb overal rondgebeld, maar ze konden nergens terecht. Ook vrouwen zonder papieren die mishandeld wordt door hun Belgische partner kunnen niet terecht in een vrouwenvluchthuis of -opvangcentrum. Ze kunnen zelfs niet tijdelijk opgevangen worden, bijvoorbeeld voor enkele dagen, om uit te kijken naar iets beters. Voor dergelijke mensen, die echt in een crisissituatie zitten, zou er toch opvang georganiseerd moeten worden door de stad... Enkele jaren terug was er een familie met twee kleine kinderen, kleuters nog. Ze waren uitgezonden naar Slowakije en ze wilden zelf ook teruggaan, maar ze zochten tijdelijk opvang. Ze konden slechts terecht in een centrum als ze de nodige papieren hadden van het OCMW, maar daar moest je na de aanvraag nog twee weken op wachten! Hoe moest het dan in tussentijd? We hebben die familie toen kunnen onderbrengen een huis. Voor dat huis lag een plas water. Eén van de kleintjes zag dit, vouwde zijn handjes in een kommetje en dronk van het water. Ze waren al twee dagen op zoek naar onderdak...”

EN IN GENT

Ik leg Carla de huidige aanpak in Antwerpen voor. Denkt zij dat we ook in Gent dergelijke deur-aan-deurcontroles mogen verwachten? Ze gelooft van niet, tenzij wanneer de stad instructies krijgt van bovenaf. “Maar,” stelt ze, “er staat nergens in de wet dat je op illegalen moet jagen.” In Antwerpen hebben zich uit protest tegen de acties groepen gevormd die het beleid aanklagen. Hoe is dat in Gent? De steun die Gentenaars aan mensen zonder papieren bieden verloopt minder georganiseerd, maar dat verklaart Carla door de afwezigheid van de druk die men in Antwerpen wél voelt. Er is geen hoogdringende noodzaak om zich te organiseren. Hoe verloopt de ondersteuning hier dan wel? Gentse vrijwilligers spannen zich in om mensen zonder papieren te helpen met het zoeken naar een woonst, bijvoorbeeld door hen te laten inwonen bij lotgenoten of in kraakpanden, caravans of leegstaande tuinhuisen. Maar ze bezorgen hun ook kleine klusjes, opdat de *sans papiers* toch iets van inkomsten kunnen hebben; ze hebben immers geen recht op een uitkering. Sommigen trekken daarom weg naar Frankrijk of Engeland, om te kijken of daar werk is. Anderen verkopen zelfgemaakte spullen of trekken naar de grote steden op het moment dat er feesten zijn. Achter de

schermen helpen ze met afwassen, lossen en laden, toiletten poetsen, of ze verkopen producten, lezen de kaart of de hand, ... Ze zijn bijzonder creatief. Alleenstaanden hebben het echter gemakkelijker dan gezinnen. Voor wie kinderen heeft, ligt het veel moeilijker. "Als een familie met het hele gezin verhuist," zegt Carla fel, "moet het water hen écht aan de lippen staan of lopen ze écht gevaar. Het is hun recht om te vluchten voor armoede, om op zoek te gaan naar een beter leven. Mensen gaan niet zomaar uit hun land weg."

Carla klaagt vooral het gebrek aan structurele oplossingen voor mensen zonder papieren aan. "Liefdadigheidsorganisaties verzuchten wel dat ze al zoveel doen, maar eigenlijk is dat slechts een druppel. Waar zijn we mee bezig als we alleen maar wat voedsel bedelen voor een dag of twee? Sommige officiële organisaties gebruiken ons, vrijwilligers, zelfs om hun geweten te sussen. Illegalen in hoge nood die om wat materiële of financiële steun bij het OCMW aankloppen, worden naar de vrijwilligersorganisatie De Tinten verwezen, waardoor het geweten van de dienstdoende sociale assistenten wat gekalmeerd is." Carla vindt dat de overheid moet durven nagaan waarom mensen zonder papieren naar hier komen, en wat daar aan gedaan kan worden. Tijdelijke opvang creëren voor mensen zonder papieren zou de stad de kans geven om een ernstige analyse te maken van de situatie van deze 'voorbijgangers'. "Het is de plicht van politieke partijen om te luisteren naar die mensen en er een oplossing voor te proberen zoeken, en dat zowel op stedelijk, nationaal en internationaal niveau."

NIEUW EUROPA

Carla betreurt ook de snelle uitbreiding van de Europese Unie met de Oost-Europese lidstaten. Aan Slowakije bijvoorbeeld zijn te weinig

voorwaarden opgelegd over hun zigeunerbeleid. "Nu voert Slowakije zijn armoede gewoon uit, door het de zigeuners op zijn grondgebied onmogelijk te maken. Dat zorgt voor spanningen, omdat de armen afkomstig uit de nieuwe lidstaten in dezelfde buurten terechtkomen als onze armen en vragende partij zijn voor dezelfde precare jobs (zoals krantjes bedelen en toiletten bewaken) en voor dezelfde steun. De mensen uit het nieuwe Europa hebben nu wel een visum, maar geen legale arbeidsmogelijkheden, waardoor ze op de illegale arbeidsmarkt terechtkomen. Daar komen ze samen met allerlei vluchtelingen en iedereen wordt onder dezelfde noemer van 'illegalen' geplaatst. Terwijl in feite vooral deze nieuwe Europeanen talrijk op de illegale arbeidsmarkt vertegenwoordigd zijn, op schandalige wijze worden uitgebuit en zo een echte bedreiging worden voor onze eigen arbeiders. België behandelt ze als tweederangs Europeanen. Maar we hebben die landen aanvaard, dus moeten we hun inwoners ook op de arbeidsmarkt toelaten en ze mee laten betalen voor sociale voorzieningen. Eigenlijk had Europa eerst sociaal verdiept moeten worden alvorens aan zijn uitbreiding te beginnen. Na de val van het IJzeren Gordijn is het allemaal veel te snel gegaan. Veel ambtenaren weten niet wat ze met die nieuwe Europeanen moeten doen, waaruit de regelgeving bestaat. En ook buiten Europa treft ons schuld, want was de situatie niet anders geweest als we niet jarenlang andere landen uitgebuit hadden?" Carla is desondanks geen voorstander van open grenzen, want "dat zou de samenleving hier kunnen destabiliseren en dan kan er helemaal geen herverdeling van de welvaart op wereldschaal meer plaatsgrijpen. Sociale rechtvaardigheid, wereldwijd, is volgens mij de belangrijkste peiler voor vrede. Want onrechtvaardig behandeld worden, dát is oorlog!"

MARLIES CASIER

DEWAELE VERSUS DE WET

- Is het strafbaar om mensen zonder papieren te helpen?

Volgens de wet is het strafbaar als je iemand die in (levens)gevaar verkeert níet helpt.

Artikel 418 en 422 bis van onze strafwet handelen over het zogenaamde 'schuldig verzuim'.

Uit Art. 422: "(...) wordt gestraft hij die verzuimt hulp te verlenen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen." Wie in de winter iemand buiten ziet slapen en geen enkele poging onderneemt om hulp te bieden, kan zich dus schuldig maken aan een misdrijf.

- Ben je verplicht om illegalen aan te geven?

Nee, ook hier gaat Dewael over de schreef. Meldingsplicht komt uit een heel andere context. Het is niet van toepassing voor het aanmelden van mensen zonder papieren.

- Hebben illegalen rechten?

Ja, volgens de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) heeft iedereen recht op gezondheidszorg, op onderwijs, op morele, fysieke en psychische integriteit, op een menswaardig bestaan (voeding, onderdak en bestaansmiddelen), op respect voor het gezinsleven en op sociale en juridische bijstand. (mn, tl)

Meer info op www.medimmigrant.be/mm.doelgroep.basisrechten.nl.htm

©Fixatief

KOM BINNEN EN DOE OF JE THUIS BENT

Het gaat snel, alles gaat snel, de wereld draait, de wereld tolt.

Snel, te snel af en toe, de grond verdwijnt onder onze voeten.

Soms letterlijk. We blijven bloedend achter.

We gaan van geluid – mekkerende decibels – over cultuur – ik ga een klinker kopen Walter – naar gastvrijheid – kom binnen en doe of je thuis bent.

Scène 1. Lang geleden, ouderlijk huis. Bezoek via de achterdeur, naderende voetstappen en iemand die roept: 'is er geen belet?' en mijn moeder die vanuit de keuken antwoordt: 'beletten hangen aan de muur' en bij het vertrek: 'hou je kloek, ik zal je kippen houden', en dat alles in een sappig Oost-Vlaams accent.

Al eens over nagedacht: 'kom binnen en doe of je thuis bent'?

Zit wat achter.

Scène 2. Begin dit jaar, nieuwjaarswensen wensen, in hetzelfde Oost-Vlaamse dorp.

Waar we de auto geparkeerd hebben? Oh, voor de deur, naast die van hen.

Oei, voor de deur van de burens dus? Wel, ja, neen, neen gewoon op straat.

Mag dat niet misschien? Tja, mag dat niet? De burens, dat vinden de burens echt niet leuk, nu hebben zij geen plek als ze straks weer thuis komen. Willen we wel dat onze gasten doen of ze thuis zijn? In ons huis, onze straat, dorp, stad, land?

Scène 3. Vorige zomer, rommelmarkt in de buurt. Mijn buurman, een jonge Marokkaan, daagt me uit, scheldt me uit omdat ik voorbij loop zonder iets te zeggen. O me dan een half uur later opnieuw uit te schelden omdat ik met zijn nichtjes sta te kletsen. Sorry? Eieren lopen.

Wat wil ik eigenlijk zeggen?

Gewoon, dat niets simpel is, zelfs gastvrijheid niet. En dat alles uiteindelijk weer bij cultuur terechtkomt. En dat ik er intussen achter ben dat je cultuur met een –c schrijft, dat ook ja.

'Come As You Are' van Nirvana, net op de radio.

Gepikt van Killing Joke, zegt StuBru.

De vrijheid van de gast.

ELS

©Michiel Hendryckx

DICK VAN DER HARST OVER ZIJN MUZIEK:

“DIT LIJKT WEL EEN POLITIEKE DISCUSSIE!”

Met zijn lange grijze haardos en pretogen lijkt Dick van der Harst een beetje op een muzikale Einstein, en die vergelijking is zo gek nog niet als je zijn biografie bekijkt. Vooral bekend als componist bij het muziek Lod, blinkt van der Harst uit in veelzijdigheid. Door zijn inventieve vermenging van muzikale stijlen en tradities – van klassiek over flamenco tot Bretoense gezangen – creëert hij een alom geprezen soort ‘nieuwe wereldmuziek’. In 2001 kreeg hij naar aanleiding van Het Huis Der Verborgten Muziekjes de Louis Paul Boonprijs voor de maatschappelijke betrokkenheid van zijn oeuvre. Binnenkort trekt een nieuwe lading Verborgten Muziekjes door het land. Hoog tijd voor een gesprek.

— Onlangs hield auteur Erwin Mortier in De Standaard een pleidooi voor de ‘nutteloosheid’ van kunst. In diezelfde krant bekende ook Tom Naegels dat hij de vraag naar het engagement in zijn schrijverschap kotsbeu was. Ik durf het bijna niet meer te vragen, maar: hoe geëngageerd is jouw werk?

van der Harst: “In eerste instantie maak ik gewoon muziek, omdat ik het leuk vind en omdat ik het niet kan laten. Dat gaat heel natuurlijk, het heeft niet echt een doel. De volgende stap in het kunstenaarschap is als je stuk wordt uitgevoerd. Dan speel je het voor mensen. Niemand creëert iets zonder dat hij het wil opvoeren voor een publiek. Ik ben daar toch altijd mee bezig. En dan, onbewust, sijpelt een zeker engagement soms wel door, hoor je achteraf.”

— Ik heb wel twee mogelijke verklaringen voor het feit dat je zo op dat engagement wordt aangesproken: je tandemrol met theatermaker Eric De Volder, die maatschappelijke thema’s als de Dutroux-affaire (‘Diep in het bos’) of incest (‘Achter ’t eten’) bepaald niet schuwt, en in je andere composities de voorkeur om te werken met muzikan-

ten en muzikale tradities uit heel verschillende culturen, zoals in Het Huis Der Verborgten Muziekjes en met Banda Azufaifo.

“Ja, maar dat gaat vanzelf, het is niet dat ik actief op zoek ga naar andere culturen. Weet je, tegenwoordig hebben we het grote geluk dat de culturen op ons afkomen. Je hoeft niet meer naar Turkije om een goeie Sasspeler aan het werk te zien.

In de jaren ’80 trok ik naar Spanje om de gitaristen daar bezig te zien. Hoe ze leven is immers de helft van hun muzikstijl. Als je echt klassieke muziek wil beleven, moet je een keer naar Wenen, dan snap je het beter: het gaat niet alleen om de muziek zelf, maar ook om de omgeving waarin muzikanten leven. Maar tegenwoordig, in Brussel of in Gent, zitten ook heel veel Spanjaarden, en ook goeie muzikanten. Ze leven hier net zoals in Spanje in gemeenschappen, met bodega’s, restaurants. Ik vind dat een grote verrijking.

Ik snap al die samenlevingsproblemen niet, het is gewoon een gift. Zonder vermenging is er geen cultuur.”

— Je leeft en werkt voor een groot deel in

Gent. Op welke manier beïnvloedt de stad de muziek die je schrijft?

“Wel, als je in de Sleepstraat een Turkse pizza gaat eten bij Gülhan, je leert die kennen, je krijgt een bandje mee met muziek, je gaat samenspelen met muzikanten... dat beïnvloedt veel. En er is natuurlijk van alles te doen. In de Centrale kan je heel goeie niet-Belgische muziek horen. Er bestaat trouwens geen traditionele Belgische muziek. Dat is misschien ook een reden waarom men hier zo bang is van het vreemde: omdat er eigenlijk niets echt ‘eigens’ is dat ver teruggaat.”

— In sommige partijen zijn Vlaamse volksliederen toch nog steeds erg in zwang?

“Ach ja, maar dat is niet echt een levende cultuur meer. Folk is momenteel aan een enorme heropleving bezig, maar muzikanten moeten dat allemaal in boekjes gaan opzoeken van mensen die dat in 1800-en-zoveel eens hebben opgeschreven, dus dat is ook al niet echt een ‘traditie’. En de doedelzak van Breughel, uit het Pajottenland, evenmin. Nu spelen er weer veel mensen doedelzak, maar dat is ook geen doorlopende muzikale traditie, zoals je die bij-

voorbeeld wel hebt in Galicië of Bretagne.”

— **En de accordeonmuziek dan?**

“Ja, maar de accordeontraditie die nu hier en daar nog leeft in cafés, die gaat ook maar terug tot de jaren twintig, dertig.”

— **België bestaat ook nog maar sinds 1830, natuurlijk...**

“Precies, en in Nederland is het net hetzelfde. Antwerpen, Amsterdam, dat zijn havensteden, die zijn ontstaan uit een mengelmoes. Contacten ontstonden in die tijd in het kader van zaken, handelaars moesten zich aanpassen om te overleven.”

— **Begrijp je dan het nationalisme dat bij Spanjaarden leeft beter dan het nationalisme of flamingantisme dat in België leeft?**

“Ja, want zowel muzikaal, cultureel als sociaal is de traditie daar veel langer ononderbroken gebleven. En dat merk je: kijk maar naar de Spanjaarden in Brussel. Die zijn Brussels, hé, de derde generatie, die spreken allemaal Frans of Vlaams, maar ze zijn wel nog veel meer ‘Spaans’ dan een Belgische gemeenschap in New York ‘Belgisch’ zou zijn.”

— **We hebben een traditie om ons aan te passen en te assimileren?**

“Ja, al leeft in België de zoektocht naar een eigen identiteit wel sterker dan bij volkeren met een stevige traditie op dat vlak. Die moeten zich die vraag niet eens stellen.”

— **En dus kan één op vier Vlamingen blijkbaar maar niet wennen aan zijn allochtone buur. ‘Al wat geluid maakt, maakt muziek’, leerde ik ooit op school. Nochtans is het luidete getoeter van wagens die bij feest in colonne door de straten rijden een vaak aangehaalde ergernis...**

“Dat is gewoon kortzichtigheid. Als je zou meten welk geluid de gemiddelde Gentenaar systematisch produceert, zou je nog staan kijken. De mensen zien de eigen kant van de medaille gewoon niet. Hetzelfde met de hetze rond de publicatie van die Mohammed-cartoons: blijkbaar weigerden veel kranten ook spotprenten over Jezus. Het heeft dus niet noodzakelijk te maken met persvrijheid, er zijn gewoon bepaalde gevoeligheden in elke cultuur die automatisch omzeild worden, persvrijheid of democratie of niet. Als een andere cultuur daar dan een probleem mee heeft, en protesteert, komt dat toch niet uit de lucht gevallen? Er is ook veel dat wij niet in de krant zetten, omdat het onbewust óók heel gevoelig ligt. Als je die hele kwestie op zo’n manier bekijkt, sta je al een heel eind verder in de discussie. Je kan dan veel beter met die mensen praten dan als je het alleen maar over persvrijheid hebt. Daar gaat de discussie uiteindelijk niet over.”

— **De discussie gaat ook over het gewelddadige protest dat volgde op de publicatie van de cartoons...**

“Dat is iets anders. Ik ben gevoelsmatig tegen geweld, ook rationeel, maar dit geweld is een uiting van een onderdrukking die al heel lang aan de gang is. En dat is natuurlijk niet goed te keuren, elke agressie doet afbreuk aan het posi-

tieve, aan de hoop om overeen te komen, maar elke situatie heeft ook zijn oorzaken. Als je ziet hoe bijvoorbeeld de Palestijnen de laatste vijftig jaar hebben moeten leven ... Het is een gegeven in de mensheid: als je je aan de top van de sociale piramide bevindt en je hebt genoeg te eten en te spenderen, dan kan je nadenken over het leven en keuzes maken, maar als je onderaan staat heb je helemaal geen keuze. Dan ontstaan agressie en hysterie veel makkelijker.”

— **Het wordt ook als een mentale of psychologische agressie ervaren dat de Westerse cultuur zijn kennis tracht op te dringen aan de minder ontwikkelde landen...**

“Het is helemaal niet erg om een voorbeeld aan te reiken, maar wij hebben wel nog steeds dat missionarisgevoel van iemand als Pesaro. Toen die in Amerika binnenviel, dacht hij ook dat hij goed deed: elke dode indiaan was een overwinning op de duivel! Wij denken nog steeds dat ons systeem het beste is, en eigenlijk zien we helemaal niet dat er in andere culturen andere relaties gelden: man-vrouwverhoudingen, wel of geen democratie... Wij kunnen daar echt niets over zeggen. Kijk naar alle pro-

“Er bestaat geen traditionele Belgische muziek. Dat is misschien ook een reden waarom men hier zo bang is van het vreemde: omdat er eigenlijk niets echt ‘eigens’ is dat verteruggaat.”

blemen die wij hebben: dat betekent dat ons systeem ook niet zo goed werkt, toch? En bovendien hebben wij wel een jaar of vijfhonderd lang goed kunnen leven van die gebieden die we nu onderontwikkeld noemen, en hebben we die gebieden ontworcht! Al die stammenoorlogen in Afrika, die waren er vroeger ook wel, maar op een kleinere schaal. En dan komen wij eraan, delen het land anders in, en we gebruiken één groep om tegen een andere te vechten... Tja, dan ontworcht je een systeem dat langzaam ontwikkelt, en dan komt het misschien wel nooit meer goed. En dan zeggen we: kom, we gaan helpen, we sturen een leger om de orde te houden. (Stille) Goh, dit lijkt wel een politieke discussie!”

— **Snel iets anders, dan, voor we nog over de rol van het koningshuis beginnen ook! Je was vroeger arrangeur voor oppercrooner Guido Belcanto, je maakt muziek voor theater, je trekt de baan op met een atypische fanfare... Is er iets wat je het liefst doet, of heb je net die verscheidenheid nodig om je helemaal te kunnen uitdrukken als muzikant? Het is moeilijk. Dat gaat in fases. Dat is eigenlijk een beetje mijn probleem, dat ik al die dingen graag doe. Daardoor moet ik soms knopen doorhakken: nu doe ik alleen maar drie maanden dit, en dan blijft iets anders liggen.”**

— **Het is anders wel een goeie strategie om een**

groot en heel divers publiek te bereiken...

“Maar dat is ook niet zo bewust, hoor. Nu ben ik bijvoorbeeld weer hard aan het schrijven, maar als ik dan weer even ga spelen, doet dat heel erg deugd. Nu zit ik gewoon even thuis, maar ik heb het contrast met dat kluizenarschap echt nodig.”

— **Moet ik je even uit je kot lokken? Jij kreeg de Louis Paul Boonprijs, je collega-componist bij het muziek Lod, Kris Defoort, won de Vlaamse Cultuurprijs. Als je mocht kiezen: jouw prijs of de zijne?**

“Dat weet ik echt niet. Het is nooit mijn expliciete bedoeling om iets maatschappelijk geëngageerd te doen met mijn muziek, maar als je dan die prijs krijgt is dat wel een leuke erkenning. Je vangt eigenlijk twee vliegen in één klap, terwijl de Vlaamse Cultuurprijs eerder een louter artistieke erkenning geeft. Al krijg je bij de Cultuurprijs wel een cheque, geloof ik, en bij de Louis Paul Boonprijs kreeg ik een ham. En ik eet geen vlees (lacht).”

— **Stel dat je van de stad Gent de opdracht zou krijgen om een stadssymfonie te schrijven, hoe zou die dan klinken?**

“Dat weet ik nog niet. De teneur zou alleszins vrolijk zijn, maar wel met momenten van reflectie, over de geschiedenis en de hedendaagse problemen.”

— **Ik wilde eigenlijk vragen: op welke manier zou de stad moeten veranderen om die symfonie mooier te laten klinken?**

“Volgens mij moeten de mensen die ontevreden zijn iets meer geduld proberen opbrengen, en zien dat het uiteindelijk allemaal wel goed loopt. Als je even praat met de mensen die hier komen wonen zijn, merk je dat het eigenlijk net dezelfde mensen zijn als wij allemaal, met de gewone huiselijkheid. Als je dat beseft, is er toch niets aan de hand? Kom je bij Turkse mensen thuis, dan moet je je schoenen uitoendoen. Er zijn heel veel Vlaamse huizen waar je ook niet met je schoenen binnen mag, waar een rij pantoffels in de gang staat. Dat zijn oude gewoontes die heel normaal zijn, als je in een klein huisje woont dat een beetje proper moet blijven... Een boer loopt ook niet met zijn klompen in huis, die laat ze ook buiten staan.”

— **Zullen we afsluiten met een positieve noot? Wat vind je zelf het mooiste geluid als je door de stad wandelt?**

“Het meest fascinerende geluid vind ik het schoolplein, als de kindjes spelen. Zeker in de stad, met al die muren, heeft dat iets ongelooflijks, iets niet te definiëren.

Ik was laatst bij iemand op bezoek en ik vroeg: “Wat is dat geluid toch?”, want dat kwam via een binnengang de trappen op naar boven, ik kon gewoon niet raden wat het was. Het waren spelende kindjes. (Stille) Het is bijna een soort samenzang, hé. Het is de toekomst.”

SARAH KEYMEULEN

Meer info & speeldata op www.muzieklod.be

DE TINTEN

VOEDSELHULP VOOR MENSEN ZO

Mensen zonder papieren zijn niet gewenst door de Minister van Binnenlandse Zaken, maar kunnen wel rekenen op de steun van heel wat Gentenaars.

Tientallen organisaties en honderden individuen helpen hen in hun dagelijkse strijd om voeding, huisvesting, werk en onderwijs. Een klinkende naam in dit netwerk is de sociale dienst De Tinten.

FOUTE PAPIEREN

De Tinten begon haar werking zes jaar geleden. Er bestond toen al een heel gamma van organisaties die kansarmen ondersteunden. Een aantal vrijwilligers voelden aan dat de problemen van Belgische kansarmen erg verschillen van die van vluchtelingen. Voor deze laatsten was een aparte organisatie met een specifiek aanbod nodig. De Tinten ging zich richten op uitgeprocedeerde asielzoekers en mensen zonder papieren.

Het gaat doorgaans om mensen die geen inkomen hebben: ze krijgen geen steun van de overheid en ze mogen zelfs niet werken. Sommigen hebben een aanvraag tot regularisatie lopen en kunnen voorlopig nog in België wonen. Anderen zijn uitgeprocedeed, of zijn clandestien het land binnengekomen en zijn nooit een asiel- of regularisatieprocedure begonnen. Door het strenge asielbeleid is vooral deze laatste groep de voorbije jaren in aantal toegenomen. De Tinten richt zich tot deze Gentenaars die het meest van allemaal naar de rand van de maatschappij gedreven worden. Mensen die dagelijks moeten vechten om te overleven. “Wij gebruiken niet graag het woord illegaal. Het verwijst naar zaken die het licht niet mogen zien. Wij spreken over mensen zonder papieren: zij hebben weliswaar een hele hoop papieren, maar niet de juiste. Ze mogen hier niet zijn voor de staat en zijn van alle rechten verstoken. Ze voelen zich opgejaagd, zijn kwetsbaar voor misbruik en uitbuiting. Ze worden slachtoffer van huisjesmelkerij en onderbetaalde zwartarbeid. Velen belanden in kraakpanden zonder elektriciteit, gas of water.”

ROMA

Aan het woord is Fien, al jaren begaan met het lot van armen en mensen zonder papieren. “Het is moeilijk om het je voor te stellen, maar toch is de ellende waarin ze hier belanden, minder erg dan de miserie die ze ontvlucht zijn. Als we hen daar over aanspreken, horen we constant: ‘Als we hier op straat lopen, worden we aanvaard en niet uitgescholden. Waar we vandaan komen is dat niet zo.’ Het racisme in de maatschappij is stukken erger in landen als Slowakije en Bulgarije.” De uitsluiting hier komt in de eerste plaats van de staat, en blijkbaar is dat minder erg te verduren dan een verstoting door elke vezel van de samenleving. Fien vertelt het verhaal van een Slovaakse Roma die in het communistische systeem een opleiding volgde tot officier. “Iedereen was gelijk voor de wet, dus hij had het recht om die opleiding te volgen. Maar al die jaren heeft niemand van de school of medeleerlingen een woord tegen hem gezegd”. Fien is in Slowakije zelf de dorpen gaan bekijken waar veel Gentse Roma vandaan komen. Ze heeft er de schrijnende armoede gezien. Krottenwijken met hokjes van aan elkaar gestampt afval. Kinderen zonder toekomst. “Het is een systeem dat mensen arm en uitgesloten houdt. De mensen die hier geraken zijn er nog het best aan toe, de mensen die achter blijven, zijn nauwelijks in staat om 20 km van huis te gaan.”

WELKOM

Twee keer per week organiseert De Tinten een verdeling van voedselpakketten voor achthonderd tot duizend nieuwe Gentenaars. De deuren van de sociale dienst staan dan open voor de sociale en juridische problemen waar die mensen mee te kampen hebben. Bij ernstige medische problemen bemiddelt De Tinten bij dokters en apothekers. Veel aandacht gaat naar de kinderen zonder papieren. Deze hebben in België het recht, en zelfs de plicht, om naar school te gaan. “Voor ons is het onderwijs hét middel om uit de kansarmoede te geraken. We motiveren de ouders om hun kinderen elke dag naar school te sturen, en stellen het zelfs als voorwaarde om op onze hulp te kunnen rekenen.” Maar het belangrijkste wat de mensen er krijgen, is het gevoel dat ze welkom zijn. “Hun zelfbeeld wordt gevormd door de manier waarop ze

NDER PAPIEREN

©armendevoos

aangekeken worden. Op den duur hebben ze het gevoel niemand meer te zijn. Ze kunnen hun kinderen niet geven wat ze nodig hebben. Ze worden moe, futloos en ziek. Terwijl ze zóveel talenten in hun rugzak hebben. De mensen die bij De Tinten terecht komen, krijgen opnieuw het gevoel dat ze iemand zijn, en als mens gewaardeerd worden. Dat is zeker niet alleen hier zo, maar op alle plaatsen waar mensen zonder papieren welkom zijn.”

ENGAGEMENT

De Tinten vertrekt vanuit een christelijke visie maar richt zich tot iedereen. “De mens in nood moet gezien en gehoord worden, los van geloof of cultuur. Als mens schiet je tekort als je mensen in nood niet helpt.” Meer dan veertig vrijwilligers zijn dag in dag uit in de weer. De vrijwilligersgroep is heel divers, er zijn mensen van alle leeftijden, afkomst en geloof. Veel vrijwilligers hebben zelf in zak en as gezeten, soms nu nog. Door mee engagement op te nemen, geven ze zin aan hun leven. De Tinten is pas verhuisd van Nieuw-Gent naar de Nederpolder, in de schaduw van de Sint-Baafskathedraal. In het oude pand huist nu, ironisch genoeg, de politie. Veel mensen uit de appartementsblokken aan het Rerum-Novarumplein vinden het jammer dat De Tinten uit de buurt is weggetrokken. De Tinten is immers ook een ontmoetingsplek waar iedereen terecht kan voor een koffie en een babbel. Je vindt er ook een kringloopwinkel en kledingwinkel waar je kleren kan afgeven of tweedehands kan kopen. Daarmee draag je ook je steentje bij, want met de opbrengst wordt het voedsel aangekocht dat honderden families overleefd houdt!

KLAAS YSEBAERT

Meer info op www.detinten.be. Het nieuwe adres van De Tinten: Nederpolder 6A, Gent. Open van 14u – 16 u op dinsdag en woensdag, op zaterdag van 10 – 12u. Telefoon: 09 244 57 42. Giften meer dan welkom op rekeningnummer 068-2197529-21 met vermelding: ‘gift De Tinten’.

“Wij gebruiken niet graag het woord illegaal. Het verwijst naar zaken die het licht niet mogen zien. Wij spreken over mensen zonder papieren: zij hebben weliswaar een hele hoop papieren, maar niet de juiste.”

©armendevoos

ASIELOPVANG IN BELGIË SINDS 1980

De georganiseerde opvang van asielzoekers in België is een relatief recent fenomeen. De eerste regelgeving hieromtrent dateert van december 1980. De toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen werden toen voor het eerst wettelijk vastgelegd. Hoewel deze wet in de loop der jaren enkele wijzigingen heeft ondergaan, vormt zij nog steeds de basis voor de asielprocedure. In de loop van de jaren tachtig kwamen de eerste instanties tot stand die zich met asielzoekers bezighouden. Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen en het eerste federale opvangcentrum voor asielzoekers: het Klein Kasteeltje in Brussel.

De val van de Berlijnse muur en de onrust in de Balkan vormen de voornaamste factoren voor de toestroom van asielzoekers gedurende de jaren negentig. Sinds het recordaantal asielaanvragen van 42 691 in 2000 daalde het aantal nieuwe aanvragen spectaculair tot een laagtepunt van 15 357 in 2004. Dit aantal bleef in 2005, met 15 957 nieuwe aanvragen, ongeveer gehandhaafd. Aan de oorzaak van die daling liggen een aantal beslissingen van de overheid om ons land minder aantrekkelijk te maken voor asielzoekers. De voornaamste maatregel die begin 2001 genomen werd, was de afschaffing van de financiële steun voor asielzoekers in de ontvankelijkheidsfase (eerste fase van de asielprocedure). Vanaf dan kregen ze alleen nog maar materiële steun toegewezen. Met het toenemende aantal asielaanvragen werd ook het opvangnetwerk verder uitgebouwd. Daar werkten verschillende organisaties aan mee. De grote opvangcentra zijn een initiatief van de federale overheid en het Belgische Rode Kruis. Vluchtelingenwerk Vlaanderen en diens Waalse tegenhanger Ciré houden zich bezig met de meer kleinschalige opvang in gezinswoningen. Tenslotte zijn er nog de Lokale Opvanginitiatieven van de OCMW's.

Om de coördinatie en de organisatie van de opvang van asielzoekers beter te doen verlopen heeft de regering het Federaal Agentschap voor Opvang van Asielzoekers (Fedasil) opgericht. In mei 2002 is Fedasil van start gegaan.

Fedasil zorgt er onder andere voor dat asielzoekers zo snel mogelijk een opvangcentrum krijgen toegewezen nadat ze een asielaanvraag hebben ingediend bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Maar hun taak gaat veel verder, zelf omschrijven ze hun missie als volgt: “een humane, efficiënte, soepele en kwaliteitsvolle opvang van asielzoekers in België organiseren.” (bv)

©Mario Debaene

VAN ILLUSIE NAAR REALITEIT

Dit is het verhaal van Gabriël Maindo en zijn drie jaar durende verblijf in België. In die periode was hij verbonden aan de sociaalartistieke organisatie Victoria Deluxe.

Ik haal liever niet te veel herinneringen op over mijn vlucht uit Congo in 2001, de wet bepaalt trouwens dat dergelijke gegevens niet openbaar gemaakt mogen worden. Daarom speelt dit verhaal zich af tussen 15 november 2002, de dag dat ik in België aankwam, en februari 2005, toen ik besliste alles achter te laten naar aanleiding van de verwerping van mijn asielaanvraag als politiek vluchteling in België. Ik kreeg het verwijt dat ik geen samenhangende verklaringen kon afleggen over wat me overkomen was in mijn land en wat me deed beslissen om te vluchten naar het Koninkrijk België.

Ik verkeerde bij aankomst in België nog in de illusie dat men me begreep en mijn verklaringen geloofde, dat de elementen uit mijn dossier zouden leiden tot de erkenning als politiek vluchteling. Het besluit van Vreemdelingenzaken was echter dat mijn aanvraag ontvankelijk was maar – ondanks de inhoud van de vermelde feiten – niet ‘coherent’ genoeg om mijn vraag sterk te ondersteunen.

Daarop heb ik de interviewer van de Dienst Vreemdelingenzaken een vraag gesteld die hij nooit ofte nimmer, tot op de dag van vandaag, heeft beantwoord. Mijn vraag was de volgende: “Beste meneer, kunt u me exact vertellen wat ú allemaal hebt gedaan sinds u deze ochtend ontwaakte tot aan dit interview, zonder ook maar iets te vergeten?” Hij antwoordde dat het niet aan mij was om vragen te stellen. Hij beklemtoonde dat hij de ondervrager was en dat ik me moest schikken naar zijn regels. Ik vroeg hem opnieuw hoe hij van me kon eisen om samenhangend uit te leggen wat me exact overkomen was in 2001, al meer dan een jaar geleden! Het hele verdere interview verliep in deze sfeer, wat ertoe leidde dat ik toen reeds een negatief antwoord verwachtte.

Een aantal mensen van Victoria Deluxe en bewoners van Gent hebben zich bijeengeschaard en ingezet voor mijn zaak. Ik droeg tenslotte toch bij tot de ontwikkeling van de stad en het land op cultureel vlak, gelet op het pleidooi voor multiculturaliteit in sommige politieke discours? Mensen hebben zich toen verenigd rond de morele persoon gevormd door Victoria Deluxe, en hebben mijn regularisatie op basis van humanitair verblijf aangevraagd. Ondanks deze mobilisatie en de petitie, waarvan de originelen opgestuurd werden naar Vreemdelingenzaken, bleef het antwoord negatief. Ik kon nog beroep aantekenen, maar persoonlijk was ik daar categoriek tegen. Ik vond het zinloos gezien de eerder genomen beslissing over mijn dossier.

Veel vrienden hebben me gesteund en aangemoedigd tijdens die moeilijke periode. Zelf vond ik steun in mijn levensmotto: ‘nooit overgaan tot paniek en nooit de hoop verliezen, want zo ontketen je een leger van zwakheid’. Ik was sterk gehecht geraakt aan deze stad die men in het Vlaams Gent noemt, maar mijn illusie om te kunnen leven en geïntegreerd te zijn in België begon te slinken.

Sommige vrienden waren van mening dat ik het gevecht om in Gent te kunnen blijven helemaal nog niet verloren had. Er was immers nog een ander mogelijk middel: trouwen met een mooie Vlaamse vrouw. Ik heb toen met veel respect voor mijn vrienden resoluut ‘neen’ gezegd. Het huwelijk mag niet steunen op een tijdelijk belang. Bovendien is het erg moeilijk om samen te blijven met een vrouw gedurende twee of drie jaar zonder dat er een ‘*coup de foudre*’ is geweest. Ik denk dat ik de band al snel zou verbreken.

Sommigen dachten dat ik schrik had om de stap te zetten. Tot op het punt dat een van mijn vriendinnen me vroeg: “Gabriël, misschien heb je

“Beste meneer, kunt u me exact vertellen wat ú allemaal hebt gedaan sinds u deze ochtend ontwaakte tot aan dit interview, zonder ook maar iets te vergeten?”

©Strash/Victoria Deluxe

eerst nood aan een vrouw voor het plezier, met wie je later misschien in het huwelijk kan treden, want de liefde komt beetje bij beetje?”

Ik heb haar gezegd ik uiteraard graag van een vrouw wilde houden, maar dat het ogenblik nog niet gekomen was. En dat ik haar zo snel mogelijk zou inlichten als iemand erin slaagde me te verleiden.

Ze antwoordde: “Weet je wel dat je een ster bent in Gent, en dat je veel zin voor humor hebt? Dat je sociaal en vriendelijk bent en dat wij vrouwen houden van je glimlach? Het kan toch niet dat we deze lach zo snel zouden verliezen? Je zegt dat je hebt beslist om te vertrekken, terwijl we toch samen een theaterstuk hebben gerealiseerd met als titel: ‘*Ne partez pas sans moi*’. Hoe kan je dan willen vertrekken zonder ons?”

Ik was erg aangedaan door haar laatste zin omdat ze me herinnerde aan ons theaterstuk, dat voor mij en voor de hele ploeg van Victoria Deluxe een succes was. Om mijn gesprekspartner niet teleur te stellen antwoordde ik dat ik het begreep, en ik vroeg twee maanden bedenktijd alvorens definitief te beslissen over mijn vertrek. In mijn binnenste leefde ik op bij de gedachte uit België te kunnen vertrekken, al vond ik het lastig een hele wereld achter te laten die me steunde en mijn probleem als het zijne had genomen.

In een poging mij de nachtmerrie te doen vergeten waarop mijn illusie om in België te leven was uitgedraaid, had een van mijn vrienden een job voor me gevonden in een logistiek bedrijf in een Gentse randgemeente. Ik heb er het beste van mezelf gegeven, en toen ik aan enkele collega's uitlegde dat ik België wilde verlaten, waren ze dan ook erg aangedaan. Iemand zei me dat, als ik clandestien wilde blijven, haar deur voor me open stond. Ik heb haar geantwoord: “Luister, mooie Vlaamse dame, je voorstel verdient alle lof en is erg vriendelijk. Maar ik houd niet van het statuut van illegaal, want dat is beschamend voor mijn persoon. Maar we zien wel...”

Uitgeprocedeerd vluchtte Gabriël in oktober 2005 naar Zuid-Afrika, nadien verkreeg hij politiek asiel in Canada. Recent kon hij met een beurs rechtenstudies aanvangen in Frankrijk.

VERTALING EN BEWERKING: DIRK HOLEMANS

JE WINDT ER GEEN DOEKJES OM

©Fixatief

Je windt er geen doekjes om
als het avond wordt.

Je vraagt vergeefs om een vuurtje
en dan, vraag je om mij
verscholen in andermans rook.

Je ontvoert me uit de massa
en troont me naar je kamer.
Van de nevel in de schemer
waar je je ontkleedt
en me gretig tot je neemt.

Voor een onbekende ben je lief
en persoonlijk. Je hijgt ontzet
in hoge toon, zweet zonder schroom
en komt klaar tot je me vergeet.
Je vraagt vergeefs om een vuurtje
en dan, hoe ik heet.

INAN

“Over het algemeen is er een warm contact tussen de bewoners. Af en toe is er wel eens een conflict, dat is onvermijdelijk. Ook onder vluchtelingen bestaat er jammer genoeg racisme.”

Katie Van Cauwenberge ©freddy Willens

DE WERELD OP VISITE

DE WEG NAAR GENT

Een vluchteling die na een lange tocht aankomt in Gent en denkt hier het paradijs te hebben gevonden, moet zijn geduld nog even op de proef stellen. Hij moet namelijk eerst naar Brussel om een asielaanvraag in te dienen bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Dan wordt hij toegewezen aan een open opvangcentrum of aan een lokaal opvanginitiatief (LOI) waar hij materiële hulp krijgt, de zogenaamde ‘bed-bad-broodfunctie’.

De kans dat hij daarbij in Gent terechtkomt is niet groot, want in Gent zelf zijn er maar tien opvangplaatsen voorbehouden voor nieuwe vluchtelingen in het stedelijk opvanginitiatief Verapa.

Indien hij ooit in de tweede fase van de asielprocedure geraakt, kan hij rekenen op een levensminimum, hem aangeboden door het OCMW dat hem wordt toegewezen. De kans dat hij ditmaal aan Gent wordt toegewezen is nog kleiner dan de vorige keer, want Gent is een ‘zwarte gemeente’. Dat wil zeggen dat Gent geen extra asielzoekers hoeft op te vangen omdat er al voldoende vreemdelingen op Gents grondgebied verblijven. Dit verhindert hem echter niet om alsnog op eigen houtje naar Gent te trekken om er onderdak te zoeken. Het OCMW dat hem werd toegewezen blijft ondertussen zijn levensminimum betalen.

Jaarlijks stranden in België duizenden gelukzoekers op zoek naar een beter bestaan of op de vlucht voor politieke vervolging. Een deel daarvan komt naar Gent (momenteel ongeveer 3000). De opvang van zo’n grote stroom vluchtelingen heeft heel wat voeten in de aarde. Om aan dit probleem tegemoet te komen opende het stedelijk opvanginitiatief (SOI) Verapa eind 2004 haar deuren voor vluchtelingen. Sinds de volledige renovatie van het gebouw in november 2005 draait het op volle toeren. Het geschikte moment voor een stand van zaken dus.

Katie Van Cauwenberge, verantwoordelijke van de Dienst Asiel- en Vluchtelingenbeleid, verwelkomt mij op haar bureau in de Doornzelestraat, waar het SOI gevestigd is. “Verapa is geen gewoon asielcentrum”, begint ze. “Naast de tien plaatsen die hier beschikbaar zijn voor nieuwe asielzoekers, houden we ons voornamelijk bezig met de tijdelijke opvang van dakloze vluchtelingen, waarvoor we de overige veertig plaatsen reserveren. Hun statuut doet er niet toe, alleen uitgeprocedeerden kunnen we niet opvangen. Veel van onze bewoners zijn het slachtoffer geworden van huisjesmelkerij. Wegens de slechte woonomstandigheden waarin die mensen vaak verkeren is een dienst als de onze zeker geen overbodige luxe.”

LEEFBARE BUURTEN

De Dienst Asiel- en Vluchtelingenbeleid van de stad Gent heeft een driedelige functie. Naast de coördinatie van het SOI doet ze ook veldwerk in een viertal wijken waar veel vluchtelingen wonen en zet ze de grote lijnen uit van het opvangbeleid in Gent. “Onze dienst is opgericht in 1999 toen er een grote instroom van asielzoekers was. Plots kwamen er enkele duizenden asielzoekers Gent binnen en de bestaande opvangplaatsen bleken al snel verzadigd. Dit had als gevolg dat alle vluchtelingen samenhoften in bepaalde buurten. Heel wat klachten bereikten toen de beleidsverantwoordelijken van de stad met de boodschap: ‘het kan zo niet verder’. Buurtbewoners klaagden over sluikstorten, lawaaihinder en andere vormen van overlast. Wij moesten daar oplossingen voor verzinnen, informatie verschaffen en sensibiliseren. Het veldwerk en het SOI zijn daar twee concrete gevolgen van”, vertelt Katie Van Cauwenberge. “Om de buurten opnieuw leefbaarder te maken hebben we vier veldwerkers ingeschakeld die elk een gebied voor hun rekening nemen. Aangezien de vluchtelingen geen stem hadden, hebben wij die taak op ons genomen. Maar zowel autochtonen als vluchtelingen kunnen bij ons terecht met vragen en klachten. Die bespreken we dan met de betrokkenen. We proberen de vluchtelingen ook wegwijs te maken in onze samenleving”, gaat ze verder. “Daardoor werden we vaak geconfronteerd met lamlendige toestanden op het gebied van huisvesting. Als een woning onbewoonbaar verklaard werd of gesloten na een actie tegen huisjesmelkerij hebben wij de taak de slachtoffers te begeleiden in de zoektocht naar een nieuw onderdak. Het bleek echter erg moeilijk om binnen een redelijke termijn van één à twee maanden iets nieuws te vinden. Vandaar dat we met het idee voor een SOI zijn gekomen. Als je ziet dat er in die huizen een grote kans is op CO-intoxicatie, elektrocutie, brand en zelfs ontploffingsgevaar bestaat, is het onverantwoord om vluchtelingen daar nog langer te huisvesten.”

HUISJESMELKERS EN GROOTSTEDEN

Een mens vraagt zich af waarom ze in de eerste plaats niet beter begeleid worden bij het zoeken naar een woning. Voorkomen is immers beter dan genezen. Volgens Katie Van Cauwenberge is dat de verantwoordelijkheid van het OCMW waaraan de asielzoekers worden toegewezen eens ze in de ‘gegrondheidsfase’ (de tweede fase van de asielprocedure) zijn beland. “Aangezien Gent een zwarte gemeente is, krijgt ze geen nieuwe asielzoekers toegewezen. Asielzoekers die aan andere gemeenten zijn toegewezen komen echter vaak in Gent terecht. De OCMW’s van bepaalde gemeenten trekken zich het lot van hun asielzoeker niet altijd aan. Ze maken er zich vanaf door het verplichte leefloon uit te keren en ze dan wandelen te sturen. Veel asielzoekers trekken dan naar de stad, waar het probleem zich concentreert. Op de huisvestingsmarkt zijn ze geen graag geziene gasten, waardoor ze zich vaak met het eerste het beste moeten tevreden stellen, vaak met de gekende schrijnende gevolgen.” Steden lijken inderdaad als een magneet op asielzoekers te werken. Doorheen de geschiedenis zien we dat allerhande gelukzoekers steeds naar de stad trekken om een nieuw leven te beginnen. Straalt een stad dan hoop uit voor die mensen? Katie Van Cauwenberge ziet verschillende redenen voor de aantrekkingskracht van de stad. “Ten eerste treft men er land- en lotgenoten aan op wiens steun men kan rekenen. Om de verveling tegen te gaan spelen de vele sociale en culturele voorzieningen in de stad een belangrijke rol. Dan is er nog de

anonimiteit waarin vluchtelingen zich graag terugtrekken en die in een dorp vaak ver te zoeken is. Toch worden asielzoekers meestal beter opgevangen in een dorp. Omdat ze er minder talrijk zijn, is er vaak een groep bewoners die zich over het lot van deze nieuwkomers ontfermt.”

HOTEL VERAPA

Het gebouw dat Verapa betreft, deed voordien dienst als abdij en school. De vier muren geven uit op een binnenplaats waar ook de kantoren van de Dienst Asiel- en Vluchtelingenbeleid gevestigd zijn. “Ik vind het een mooi gebouw en als het mooi weer is komt de binnenplaats helemaal tot leven”, zegt Katie Van Cauwenberge enthousiast terwijl ze me in het gebouw rondleidt. Ze toont me de kamers, het sanitair en de wasruimte die op elk verdiep aanwezig zijn. Even later zijn de keuken, de eetplaats en de speelkamer aan de beurt. Meteen valt op dat het gebouw nog maar net is opgeknapt want alles ziet er nog piekfijn uit. Voor Katie Van Cauwenberge, die al sinds de jaren tachtig met vluchtelingen werkt, is de realisatie van het SOI de kers op de taart. “Ik ben bijzonder tevreden en fier over wat we hier op poten hebben gezet. Het SOI is het enige in zijn soort, we konden dus niet zomaar bij de bevoegde instantie gaan aankloppen om de nodige financiële steun te krijgen. Het heeft bloed, zweet en tranen gekost om de nodige subsidies bij elkaar te krijgen, maar na herhaaldelijk aandringen bij de stad Gent en bij Fedasil is het ons toch gelukt.”

Dakloze vluchtelingen worden hier gedurende maximum zes maanden opgevangen terwijl intensief naar een nieuw onderkomen gezocht wordt in menswaardige omstandigheden. “We bemiddelen met de eigenaars en vragen het OCMW bijvoorbeeld de huur rechtstreeks te storten. Via onze tussenkomst krijgen de asielzoekers dus gemakkelijker toegang tot de huisvestingsmarkt. De termijn van zes maanden is tot nu toe steeds voldoende gebleken.”

Daardoor is er hier wel een snelle rotatie van bewoners. Toch zorgen de voortdurend wisselende gezichten niet voor problemen. “Over het algemeen is er een warm contact tussen de medewerkers en de bewoners en tussen de bewoners onderling. Af en toe is er wel eens een conflict, dat is onvermijdelijk. Ook onder vluchtelingen bestaat er jammer genoeg racisme.” Om wat afwisseling te brengen in het leven van een asielzoeker - dat vooral bestaat uit administratieve verplichtingen afgewisseld met lange wachttijden - worden hier tal van activiteiten georganiseerd. “We plannen allerlei sportieve en culturele activiteiten, eigenlijk teveel om op te noemen. We bieden hun ook de mogelijkheid om cursussen te volgen, bijvoorbeeld Nederlands of technische cursussen zoals informatica waar ze ook nog iets mee kunnen doen als ze terug naar hun land van herkomst moeten. Ik vind het erg belangrijk dat die mensen tijdens het wachten toch op een zinvolle manier kunnen bezig zijn. Ze zijn uiteraard vrij om te kiezen of ze deelnemen aan deze activiteiten. Sommigen worden liever met rust gelaten omdat ze nog heel wat nare ervaringen te verwerken hebben, dat respecteren we dan ook”, legt Katie Van Cauwenberge uit.

Tot slot nog dit: klinkt de naam Verapa u misschien wat vreemd in de oren? Het is nochtans een goedgekozen naam met een hoge symboolwaarde. Verapa, een vergentsing van Verapaz, verwijst naar de plaats in Guatemala waar tijdens de negentiende eeuw heel wat Belgen heen trokken op zoek naar een betere toekomst. Onder hen ook heel wat Gentenaars die vanaf de Muide de boot namen naar betere oorden...

BERBER

©Fixatief

WEENACHT

Woensdagnacht 21 december. Het is koud en wij liggen hoog en droog in ons warme bed. Plots de deurbel, midden in de nacht. Vast een droom. Ik draai me om en sluit mijn ogen. Opnieuw, ding dong, ding dong, met meer aandrang nu. Mopperend richt ik me op en kijk naar de klok: 3u30. Godverdomme. Welke debiel belt nu iemand wakker midden in de nacht? Kwaad stamp ik de trap af en ruk de voordeur open. Daar staat Besije, ons nieuwe buurmeisje. Een goede twee jaar geleden is ze hier geland met haar gezin, het woelige Kosovo uitgejaagd en hier neergestreken, asiel aangevraagd. Ze spreekt al een aardig mondje Nederlands, met een duidelijk Gentse tongval. Meestal is zij de tolk wanneer haar ouders willen praten. Wat doet zij hier in het holst van de nacht?

Ze verontschuldigt zich dat ze me wakker belt, maar haar moeder moet dringend bevallen. "Pardon?" Het dringt niet echt goed tot mijn slaperige schedel door. "Wat zeg je daar? Je moeder is gevallen?"

'Nee, ze moet een kindje krijgen.'

"Oh, uh, kan dat niet morgenvroeg?"

"Nee, het moet nu vannacht, onmiddellijk. Het water is al gebroken en allemaal weg."

Goedemorgen zeg. En of ik haar moeder niet naar Jan Palfijn kan voeren? Blijkbaar is het verwachte vervoer niet komen opdagen, of is er geen verwacht vervoer, of gaat het allemaal rapper dan gedacht, geen idee, maar het moet dus nu. Mijn slaperige kop is er nog steeds niet helemaal bij.

"Kom gerust binnen", zeg ik. "Even boven aan mijn vrouw vertellen." En dan naar boven met iets luidere stem: "Hé schatje, ik moet even weg, de buurvrouw moet bevallen."

"Wat?"

"De buurvrouw moet bevallen."

"Wat?"

"Oké, misschien moet je ook maar even naar beneden komen, terwijl ik mijn kleren aantrek." Hup, de kleren aan boven de pyjama, blote voeten in de schoenen en rijden maar naar Jan Palfijn, als in een droom, met moeder vanachter en vader naast mij. Onderweg de bondige conversatie van onhandige mannen. "Alles goed?" "Jaja". "Is het een jongetje of een meisje?" "Meisje." "Is al het water al weg?" "Ja." Net zo spraakzaam als de gemiddelde Belgische man. Aha, we zijn er. "Het allerbeste ermee," en ik zweef weer naar huis, van droom naar dromen. Ben ik eigenlijk wel wakker geweest?

Later die week gaan we even op bezoek en het blijkt wel degelijk echt gebeurd. We worden met open armen ontvangen. Samira heet ze – 'de uiterst mooie', zo wordt ons duidelijk gemaakt - en het is inderdaad een schatje. De kamer vol familie en vrienden, met of zonder papieren. Bijstand aan illegalen is hier nog niet verboden. We worden met open armen ontvangen, fruitsap, mekkacola, nootjes, vers fruit, Turks fruit, cognac en bier. En kwebbelen met diegenen die goed genoeg Nederlands kennen, de jongeren dus. Ze hebben een prachtig aquarium. Een vis voor elk kind, zo blijkt. Wat overmoedig vertel ik de laatste grap. "Dat al gehoord van die twee Albanezen die in hun Mercedes worden tegengehouden door de politie? Zzzzzzzzzzzzzzz, het raam schuift open. We zijn op zoek naar twee seriemoordenaars, zegt de politie. Een momentje, zegt de ene Albanees en het raam van de Mercedes schuift weer dicht. Grote discussie in de auto en even later – zzzzzzzzzzz - gaat het raam weer open. Het is in orde, we doen het."

Ze kunnen er om lachen. Goed geïntegreerd, die gasten. Meer dan genoeg zelfspot om de gemiddelde Vlaming ruim te kloppen in elk geval. Bij onze terugkeer thuis staat de kerstboom voor het raam te pinken en te pronken. Slingers, glitters, glimmende ballen, flikkerende knipperlichtjes, de ster van Bethlehem aan de top. Een stalletje is deze keer niet nodig.

KOEN

GEZELLIG MET EEN ZOETZUUR SAUSJE

Het is maart en de periode van de nieuwjaarswensen is voorbij. Maar zie, verspreid over de stad wensen mannetjes van Lego iedereen nog steeds *'ibeste veur tniew joar'* toe. Ik had er ook eentje hangen. De affiche is nu al weg maar ik leerde er wel mijn overburen door kennen. De bakker bij wie ik mijn affiche ging halen had gezegd dat ik er ineens twee moest meenemen. Een om zelf op te hangen en een om bij de overburen mee aan te bellen. Op een blauwe Kerstmaandag trok ik mijn stoute schoenen aan en stak de straat over. Bij de appartementbewoners ving ik bot. Eentje was niet thuis, eentje woonde te hoog en eentje woonde aan de achterkant. Dan maar het huis daarnaast. Ik bleek op bezoek te zijn bij een echt kerstekindje. De blijde mama en papa waren nog geen halfuur thuis van de kraamkliniek. De houtkachel brandde gezellig en in een veel te grote wieg lag een veel te klein schepseltje met wantjes aan en een bos donker haar te snurken. Ik kreeg een kerstbal met doopsuiker in mijn handen gestopt en maakte kennis met de trotse ouders. Tien minuten later kon ik vanachter mijn gordijntje zien hoe ze hun affiche ook ophingen. Zucht...Gent kan toch gezellig zijn.

Het aantal affiches in mijn straat bleef echter beperkt. Na enkele dagen dook er nog een op maar daar bleef het bij. Mag ik hieruit besluiten dat in de tweehonderd huizen in mijn straat waar géén affiche hing asociale mensen wonen? Of mensen die nooit het stadsmagazine lezen? Of mensen die eigenlijk overhoop liggen met hun overburen? Of mensen voor wie de overkant van de straat een ver-van-hun-bed-

show is? Of zijn het broeihaarden van rebellie tegen de sociale druk die soms gepaard gaat met die affiches? Verzuurde mensen? Boze mensen? Of zaten ze gewoon allemaal zenuwachtig in hun zetels te wachten tot hun overbuur kwam aanbellen met de beruchte affiche in de hand? Bange mensen? Het lijkt me nog te vroeg om conclusies te

Ik vrees dat we al dit stroperige gedoe als een boemerang in onze gezichten zullen terugkrijgen.

trekken. We wonen hier nog maar een half jaar. Ik wacht wel af tot volgend jaar. Dan zijn het er misschien meer. Wie weet schuilt hier wel een interessante reportage in. Onderzoeksjournalistiek van de bovenste plank, een rondvraag van deur tot deur. Mensen die géén raamaffiche uithangen: wie zijn ze, wat doen ze en vooral wat drijft hen? In afwachting daarvan kan ik enkel vaststellen dat Gent voor eeuwig en altijd de gezelligste stad van Vlaanderen is. Toerisme Vlaanderen kent de titel normaal elk jaar aan een andere stad toe. Maar in februari hebben ze beslist dat Gent voor altijd gezellig is en blijft. Geen enkele andere stad maakt nog een kans om zichzelf dé gezelligste te noemen. Allemaal goed en wel, maar ik pas toch voor een te hoog allemaal SAM - gehalte. Het ultieme middel tegen extreem rechts lijkt plots de bestrijding van verzuring. In plaats van zuur komt zoet en gezellig. Men wil de samenleving

'verzoeten'. Niet meer mopperen, asociaal zijn en klagen, maar SAMen barbecuen, gezellig keuvelen met je burens, SAMen meedoen aan Fata Morgana en vooral ook gezellig SAMen naar TV kijken.

Het resultaat zijn slechte TV - programma's en een scheefgetrokken realiteit. Een camera erbij en hup, plots komt iedereen met iedereen overeen en is er geen discussie en conflict meer. De goed-nieuwsshow kan beginnen. Heel Vlaanderen is plots geëngageerd en neemt tijdens koude nachten twee illegalen in huis. Ook als het over Gent gaat valt er enkel goed nieuws te melden. Als je het stadsmagazine mag geloven is Gent goed voor Iedereen. Ik vrees dat we al dit stroperige gedoe als een boemerang in onze gezichten zullen terugkrijgen. Want het is vaak niets anders dan het ontkennen van de realiteit. Die is er een van tegengestelde belangen. De belangen van de autogebruikers tegenover die van de fietsers. De belangen van de toeristen tegenover die van de inwoners. De belangen van bewoners en die van de projectontwikkelaars. De belangen van de huurders en die van de huiseigenaars, van werkgevers en werknemers, van arm en rijk, elitair en marginaal ... Maar die tegenstellingen worden meer en meer onder de mat geveegd. Discussie, kritiek en commentaar, dát is niet gezellig. Meer zelfs, dat neigt naar verzuurd. Misschien werkt het zelfs wel de verrechtsing in de hand.

Als het over grote thema's gaat, verdedigen we het recht op vrije meningsuiting met klem. Geloof, staat, ethische kwesties... iedereen moet er vrij zijn mening over kunnen verkondigen. Via betogingen, publieke statements en cartoons kan je die mening wereldkundig maken en er zijn allerhande publieke fora om erover te discussiëren. Kranten stonden te popelen om als eerste in hun land de bewuste cartoons te publiceren en Jan met de pet en Fatima met de hoofddoek om hun mening te vragen. Maar wanneer we op het niveau van onze eigen stad komen, heerst er een eenheidsdiscours. Gent moet en zal gezellig zijn. Er is weinig ruimte in de politiek, in de media, op café, op het internet en op straat om je mening te kunnen zeggen als het níet goed en gezellig is. Dit is een pleidooi om nog te kunnen discussiëren, op conflict te mogen wijzen, achterliggende redenen voor een bepaald discours bloot te leggen... En liefst zonder in de hoek geduwd te worden van de 'verzuurde' burger die niet mee wil. Kan dat?

ELKE DECRUYNAERE

Queer betekende vroeger 'raar', 'bizar'. Later werd het een scheldwoord voor homo's. Nu noemen sommigen zichzelf queer omdat ze niet beantwoorden aan de seksuele en gendernormen, en ze zich niet kunnen identificeren met ingeburgerde holebi's.

Queer zijn:

liefhebbende aseksuelen
masochistische travestieten
lesbische transvrouwen
oudere interseksuelen
latex-doe-het-zelvers
Aziatische meesteres
verwijfde drag kings
hetero's met pluimen in hun gat
polyamoreuze androgynen
veganistische slaven
geslachtsloze macho's
feministische bondage-freaks
high femmes met een handicap
Marokkaans-Belgische bi-butches
en veeeeeelen anderen.

Queer houdt geen vaststaande identiteit in, maar een vloeiende, veranderlijke combinatie van elkaar doorkruisende identiteiten. Queers willen zich niet houden aan het binaire denksysteem van man / vrouw en hetero / homo, omdat ze zichzelf niet alleen maar in één van die hokjes kunnen plaatsen.

Queers stellen normen in vraag. Niet alleen normen over gender en seksualiteit, maar ook over klasse, etniciteit, handicaps en andere criteria waarop mensen gediscrimineerd worden. Queers kunnen en willen zich niet integreren. Ze willen zich creatief uiten, hun leven zelf in handen nemen, en de wereld een beetje veranderen.

ELKE VAN ROYEN

Enkele keren per jaar organiseert het collectief Queerilla in Gent het Queerkafee: een niet-commercieel platform voor queer performances, workshops, film, discussie, uitdokteren van actieplannen, feest ... Info op www.queerilla.be

QUEER